

BIJENTEELT

HONINGBOKALEN HONINGFLACONS HONINGBUSSEN

Honingbokalen, inhoud 450 gram, het Nederlandse honingglas met inscriptie „Zuivere Nederlandse Bijenhoning“ en ons verenigingsmerk in het glas aangebracht, met deksel . . . . . f 0,26

Pondsflacon, met deksel, karton en perkamentinlage . . . . . f 0,17

Halfpondsflacon, als boven . . . . . f 0,14

Schroefdeksel voor pondsflacon, per 100 stuks . . . . . f 3,50

Kartoninlage voor deksel van pondsflacon, per 100 . . . . . f 1,10

50-ponds honingemmer, met twee handvatten . . . . . f 3,80

25-ponds honingemmer, aangesoldeerd hengel . . . . . f 2,10

10-ponds honingemmer, hengel aan draagband . . . . . f 1,25

5-ponds honingemmertje, uitvoering als 10-ponds . . . . . f 0,90

Doosje met helder cellofaan voor raathoning . . . . . f 0,13

ETIKETTEN

Honingetiketten, blauw, per 100 . . . . . f 1,70

Honingetiketten, kleurendruk p. 100 f 1,60

Sluitetiketten met rondjes, per 100 f 1,30

Honingetiketten voor aoningbokalen, per 100 . . . . . f 1,60

Wij zenden u gratis monsters van honingetiketten.

HONING-RECLAMEMATERIAAL

Enveloppen, aan de achterzijde bedrukt met een pakkende honingreclame. Imkers en afdelingsbesturen, gebruikt deze enveloppen voor uw correspondentie, per 100 . . . . . f 2,-

Voor uw oude raten en wasafval betalen wij de hoogste prijs !

Uit voorraad leverbaar: HET GROTE BIJENBOEK door R. P. Groenveld
Prijs f 13,90

AL ONZE PRIJZEN ZIJN VRIJBLIJVEND

GOEDE DINGEN

BIJENHUIS

WAGENINGEN

TEL. 0 8370 - 2863

GIRO 823276

KRAINER KRAAM

Koninginneteeltperikelen

Warm gemaakt door de propaganda voor de Krainer bijen besloot onze afdeling Wageningen de afgelopen winter ook zo veel mogelijk om te schakelen op dit ras. Er werd contact opgenomen met een teler van Krainers en we kregen de toezegging, dat we in april een volkje zouden krijgen. Volgens een schema van de heer Nijhuis uit Hengelo werd een bedrijfsplan gemaakt en besproken. Het liep echter heel anders. Door tegenslag kon het ons beloofde Krainer volk niet worden geleverd. Gelukkig had een onzer leden meer succes gehad, dat lid had n.l. vorig jaar al een Krainer volkje besteld en hoewel het al vrij laat was, n.l. eind mei, het volkje kwam. Nadat het eerst wat aangesterkt was, werd gestart met het distribueren van eitjes onder de leden en kon met de koninginneteelt worden begonnen.

Bevruchten op Schiermonnikoog of op eigen stal ?

Over de plaats waar de koninginnen moesten worden bevrucht waren de meningen nogal verdeeld. De meeste leden besloten de koninginnen thuis te laten bevruchten, aangezien het seizoen al vrij ver gevorderd was en het zenden naar Schiermonnikoog toch nog een tamelijk kostbare en bovendien riskante onderneming is, daar het niet altijd gelukt de koninginnen bevrucht terug te krijgen.

De bevruchting op eigen stand is over het algemeen goed verlopen, zodat de meeste volken in de afdeling voorzien zijn van Krainer koninginnen. Men heeft dan weliswaar geen zuiver bijenras, maar volgend jaar hebben de meeste volken Krainer darren en als dan vroeg wordt gestart met het telen van koninginnen van een raszuiver volk, die men weer op eigen stand laat bevruchten, bestaat er al een grote kans dat deze door Krainerdarren bevrucht worden. De leden, die deze weg bewandeld hebben, hebben de minste moeilijkheden ondervonden. De volkjes, die thuis een koningin opkweken, zijn in de regel sterker dan de volkjes die naar Schiermonnikoog worden gestuurd en ze zijn gemakkelijker op te fokken tot een volk dat overwinterd kan worden.

Schiermonnikoog

Door enige leden zijn een aantal volkjes naar Schiermonnikoog gezonden ter bevruchting van de jonge koninginnen. De resultaten hiervan waren erg verschillend. Degenen die het eerst de volkjes verzonden waren het gelukkigst; zij troffen goed vliegweer en het resultaat was goed, van de 16 volkjes hadden er 10 een bevruchte koningin, dus 62.5 pct. De tweede zending die door enige leden werd verstuurd, trof praktisch steeds slecht weer op Schiermonnikoog, met het gevolg dat van de 5 volkjes er 1 met een bevruchte koningin terugkwam.

Het telen van de koninginnen

Het aantal koninginnen, dat van één raam eitjes geteeld werd, was bij de leden erg verschillend. Het beste resultaat werd verkregen door de raat zigzagsgewijs in tweeën te verdelen en 2 pleegvolken te voorzien elk met een half raam eitjes. De doppen werden alle aan de onderkant opgetrokken en ze gaven alle mooie, volgroeide koninginnen.

Arrestkooitjes

Het gebruik van een arrestkooitje, voorzien van wat suikerdeeg, is toegepast en met wisselend succes. Alleen wanneer de doppen in de huisjes werden bevestigd tegen de tijd dat de koningin uitliep, waren de resultaten goed, doch doet men het te vroeg, voordat de dop donker is en het was gedeeltelijk door de bijen is weg-

gebeten, dan schijnt de koningin minder goed uit de cel te kunnen komen en vindt men later een dode koningin in de cel. Het beste bleek het, te wachten tot de koninginnen uitliepen en ze dan op te vangen.

Het bevolken van de bevruchtigskastjes

Dit bleek voor de beginners soms ook nog een probleem. Als de bijen flink met water werden besprenkeld en dan in de kastjes geschept, kropen de eerste bijen al aan alle kanten uit het kastje als de laatste er in werden gedaan. Dit gaf nog al wat verlies aan bijen; bovendien is het een kliederige geschiedenis. Bij terugkomst uit Schiermonnikoog zaten in sommige kastjes hoopjes beschimmelde bijen, die de doop niet hadden overleefd. Een veel gemakkelijker en doeltreffender methode was de bijen te bedwelmen met lachgas, door de heer H. Folmer te Renkum in het Groentje van oktober 1959 op blz. 148 besproken. Bij een goede dosering bleven de bijen lang genoeg buiten westen om de kastjes rustig te vullen.

Om de volkjes zo sterk te krijgen dat ze kunnen overwinteren gaf ook moeilijkheden. Het leek ons wat riskant om de van Schiermonnikoog teruggekomen volkjes te verenigen met grote volken. De koningin van een ander ras wordt niet zo gemakkelijk aangenomen. Het bijhangen van uitlopend broed kon in het begin evenmin worden toegepast, daar de volkjes te klein waren om een extra raam warm te houden. Ook hier lijkt lachgas een goed te gebruiken middel. Wanneer een groot volk werd bedwelmd, kon men hiermede enkele kleine volkjes versterken, nadat ook deze licht waren bedwelmd. Toch bleek soms na enige weken de Krainer koningin te zijn verdwenen en waren er moerdoppen opgetrokken.

Uit dit alles blijkt, dat het begin van de koninginneteelt gaat met vallen en opstaan. Ongetwijfeld zullen er fouten zijn gemaakt, die door de geroutineerde telers worden vermeden. De eerste stap in de goede richting is echter gezet en het volgend jaar zal met frisse moed op de ingeslagen weg worden voortgegaan.

WAGENINGEN

A. KRAAI.

De lezer schrijft

METHODE VAN DEN BRINK

Op 8 juli heb ik met nog een lid van onze afdeling een excursie gemaakt naar een demonstratie door de heer A. van den Brink te Renkum, om aldaar zijn methode van bijenhouden en honingwinning te leren kennen. Er waren ongeveer 30 cursisten aanwezig, meest jonge imkers.

1. Getoond werd het geven van voorbouw in een korf en hoe de spijlen er in gezet moeten worden om warbouw te voorkomen.
2. We kregen moerdoppen te zien in een korf, waar de voorzwerm af was.
3. Getoond werd hoe kunstraat in het raampje moet worden gezet om zo weinig mogelijk darrebroed te krijgen.
4. Getoond werd een zesraamskastje met een volk dat op kunstraat zat, waarvan de draden niet in de kunstraat zijn ingesmolten.
5. We kregen een simplexkast te zien, waarvan zes broedramen waren afgetapt voor een zesraamskastje.
6. Demonstratie van een zesraamskastje voor het maken van een hoofdvolk.

Het was een leerzame dag en de deelnemers gingen zeer voldaan 's namiddags om 6 uur huiswaarts. Doetinchem.

M. C. KRAAIJENBRINK
Loolaan 24

(De belangstellende lezer vindt de volledige methode van den Brink in het Groentje van 1959 blz. 84, 91, 111, 130, 149. Red.).

Wenken voor september

1. Over een paar dagen komen de volken van de heide terug. Ik hoop dat u een goede oogst hebt, ondanks het feit dat het heidehaantje grote heidevelden verwoest heeft. Elders in dit nummer vindt u een levensbeschrijving van dit kevertje en zijn larve. Als ze in een bepaald jaar ergens in grote aantallen voorkomen, kan het gebeuren dat de larven niet volwassen worden wegens gebrek aan voedsel; ze kunnen zich namelijk niet verplaatsen naar gebieden waar nog wel iets te eten valt. Het daarop volgende jaar zijn er dan plotseling weinig kevers. Ten onrechte noemt men dit wel eens „natuurlijk evenwicht”. Het is een verstoring van het natuurlijk evenwicht, die zichzelf voortdurend corrigeert. De tijd zal leren op welke plaatsen die „correctie” dit jaar al heeft plaatsgehad.
2. De heide-imker laat zijn volken een paar dagen na thuiskomst invliegen. Daarna gaat hij ze zo spoedig mogelijk de honing afnemen. Als er in de bovenbakken geen broed zit, gaat dat het gemakkelijkst met de bijenuitlaat. We leggen het uitlaatbord met de daarin gemonteerde uitlaat tussen broeden en honingkamer. De volgende dag kunnen we de bijenvrije honingkamer wegnemen. Neem dan ook de uitlaat weg, anders kitten de bijen de klepjes vast en dat maakt het apparaat onbruikbaar. Zit er broed in de bovenbakken, dan helpt de bijenuitlaat niet en dan nemen we onze toevlucht tot rook, carbol en bijenveger.
3. We bergen de honing direct op, buiten het bereik van de bijen. Raathoning bewaren we op een koele droge plaats. De slingerhoning kunnen we het beste „warm uit de kast” slingeren in een warm vertrek.
4. Heidehoning is te taai en gelatine-achtig om op dezelfde manier geslingerd te worden als andere honing. Deze taaiheid kan voor het slingeren tijdelijk worden opgeheven door warmte en beweging. Dat doen we met het kolbtoestel.
5. Geef de uitgeslingerde ramen zo spoedig mogelijk aan de volken terug. De beste raten komen naast het broednest. De minder goede laten we door de bijen schoonlikken en daarna snijden we ze uit de raampjes om ze met het gedurende de zomer verzamelde wasafval naar het Bijenhuis te sturen. We krijgen er naar wens geld of kunstraat voor terug.
Slechte raten zijn:
  - a. raten die geen lichtscherm meer doorlaten als we ze tegen het licht houden, en
  - b. raten die darrecellen op het middenvlak hebben of die grote plakken darrecellen in hoeken of langs de onderrand vertonen. Wees streng in uw oordeel, darrecellen bevorderen het zwermen en bovendien hebben we volgend jaar liever werkbijen dan darren.
6. De goede raten bergen we muizenvrij binnenshuis op. We stapelen de broed- en honingkamers met lege raten op elkaar en sluiten de stapel onder en boven met een reisraam af. Op het bovenste reisraam strooien we wat para-kristallen om de wasmot te bestrijden. Gedurende de winter controleren we de raten nu en dan en we vullen de verdampende para-kristallen aan.
7. Direct na het afnemen van de honing maken we de volken klaar voor de winter. In de broedkamer laten we 7 of 8 ramen, afgesloten met een scheidingsplank. Daarboven (bij de spaarkast) of daaronder (bij de simplex) zetten we een honingkamer met evenveel ramen er in, óók afgesloten met een scheidingsplank.
8. De aldus opgestelde volken gaan we voeren met suikerwater (2 delen suiker op 1 deel water). Eerst 10 dagen langzaam voeren, daarna taxeren hoeveel voer elk volk al heeft en het ontbrekende snel bijvoeren. Het taxeren is niet moeilijk als u weet dat een broedraam vol met aan beide kanten verzegeld voer 5 pond voer bevat en een honing-kamerraam 3 pond. Ook de zesramers krijgen hun wintervoorraad, maar ze overwinteren uiteraard op 6 broedkamerramen.
9. We geven na het voeren nog geen warme winterbedekking. U mag het voergat in kleedje of dekplank zelfs wel tot februari openlaten.
10. Een paar opmerkingen over voerapparaten. U kunt natuurlijk de bij spaarkast, simplex en zesramer behorende voerbakken gebruiken. Zo lang de bijen nog niet op de tros zitten, zijn die zeer doelmatig. In koude nachten laten de bijen deze voerbak echter in de steek. Een bus met drukdeksel of een honingpotje kunnen dan dikwijls uitkomst brengen. We maken veel uiterst kleine gaatjes in het deksel, vullen bus of potje, doen het deksel er op en zetten ze omgekeerd op het voergat, desgewenst met een paar latjes er onder. De bijen hebben dan het voer direct boven hun hoofd beschikbaar.
11. Een wintervolk moet minstens 10 kg voer tot zijn beschikking hebben. Geef liever een paar pond meer dan een ons minder!
Geef het vóór 1 oktober!
12. Hoewel ik op het moment waarop ik dit schrijf nog niets weet van de heidedracht, kan ik toch wel zeggen dat 1961 voor vele imkers geen overvloedig jaar geweest is. Er dus niet de minste reden om uw honing direct voor een appel en een ei van de hand te doen!
13. In oktober begint voor de meeste afdelingen het winterseizoen. Laat uw afdelingsbestuur er niet over in het onzekere, dat u een cursus, lezingen en filmvoorstellingen op prijs stelt!
14. Bespreekt in uw afdeling ook eens de koninginnteelt. Eigenlijk moest elke afdeling minstens één goede teeltkoningin beschikbaar hebben om haar leden van eitjes daarvan te kunnen voorzien. Op de heetste dag van de afgelopen zomer heb ik met de heer Van Aarst, gekleed alleen in een kort broekje, zonder kap of handschoenen, een aantal van zijn volken nagekeken. Zonder één steekje! Er waren een paar zuivere Krainers bij en de rest had een sterke Krainer inslag. Zo kunnen uw bijen ook worden. Op de markt te Epe gingen de ramen met bijen van een Krainer van hand tot hand, de burgemeester en de wethouder „streelden” de bijen even op zij om het broed te bekijken. Het weer was niet gunstig, en toch: geen enkele steek!
15. Als u in de afgelopen zomer veel last gehad hebt van moerlose volken, darrebroedige koninginnen en zelfs van eierleggende werkbijen, dan verkeert u daarmee beslist niet in een uitzonderingspositie. Dergelijke berichten bereiken ons uit het gehele land. Sommige imkers hadden, op de thuisland, zelfs meer dan de helft van de jonge koninginnen onbevruucht.
16. Ook het bevruchtigingspercentage van de koninginnen op Schiermonnikoog zal door het slechte weer dit jaar wel laag zijn. Maar daar mogen we niet alle mislukkingen op schuiven. Velen maken bij het klaarmaken der volkjes nog fouten, die zich onherroepelijk wreken, zoals te weinig voer, natgegoede bijen, die daarna in de koude kelder worden gezet, koninginnen die pas na enige dagen aan de klaargemaakte volkjes worden gegeven, te zwaar en te licht bevolkte kastjes, te veel oude en te weinig jonge bijen, enz. Vooral het „natmaken” van de bijen, waarmee de bevruchtigingskastjes worden bevolkt, wordt overdreven. De te natte vlieg-bijen vliegen bij het afschudden der ramen niet op en komen in de volkjes. Bij die natte kluit voegt men dan een onbevruichte koningin en in de koude kelder moeten ze dan maar zien weer droog te worden en op temperatuur te komen. Probeer het volgende jaar liever eens met de „droge” bijen van een volk, dat u een paar dagen tevoren hebt laten afvliegen. Tot de volgende maand!

uit de Jaagkieps

KONINGINNETEELT

In deze tijd van omschakeling op het Krainerras is koninginneteelt het onderwerp van de dag. Maar er is een groot verschil tussen het telen van een koningin voor eigen gebruik en een voor de handel. De teelt van „Reinzucht” koninginnen, zoals dat onze oostelijke burenen doen, vraagt heel wat routine. Mijn bedoeling is niet u van het telen van goede koninginnen voor eigen gebruik af te houden. Interessant is het van eitjes van een goede koningin moeren te kweken en deze op Schiermonnikoog te laten bevruchten. Dat kost geld en moeite, maar de verbetering van uw stand zal dat zeker vergoeden.

In Amerika waar koninginnen bij duizenden verhandeld worden, stelt men andere eisen dan in Duitsland; men kijkt er ook wel naar ras (Krainers zijn er minder gevraagd dan Italiaanse of Kaukasische bijen,) maar men let meer op prestatie. Sommige bijenhouders in de noordelijke staten zenden daarom van hun beste volken koninginnen naar het zuiden om hiervan vroeg in het voorjaar nakomelingen te krijgen. Men heeft daartoe verschillende me-

thoden toegepast o.a. starten met jonge larfjes en met eitjes.

Aanleiding tot dit praatje was een artikel in de Imkerfreund 1961-5 van de Hongaarse deskundige dr. Z. Orösi Pal: Teelt met overgebracht ei. Hieruit het volgende: de schrijver stelde de vragen:

1e wanneer beginnen de bijen een werksterlarve te voeden om daarvan een koningin te maken en

2e wat kan men doen om dat zo vroeg mogelijk, het liefst dadelijk na het uitkomen van het eitje te doen plaatsvinden.

Hiertoe werden verschillende proeven genomen, waarbij o.a. het koninginvoedersap reeds in het lichaam der werkbijen werd gekleurd.

Ten slotte kwam men tot de volgende methode:

A In kunstmatige moerdopjes werden larven van één dag geplaatst.

B. Na één dag werden deze weer weggenomen en vervangen door een uitgestante celbodempje uit een onbebroede raat, waarop een eitje op uitlopen staat. Met deze methoden krijgt men minder koninginnen dan met omlarven, het maximum van één serie in 1958 was 32 koninginnen, het gemiddelde van 7 series in 1959 22. De koninginnen zijn groter, het gemiddelde gewicht was ongeveer 224 mg tegen ongeveer 203 mg voor koninginnen met omlarven verkregen.

Tussen de grootte van de moerdoppen en de koninginnen bestaat geen

vaste verhouding, zo geven niet altijd de grootste doppen de grootste koninginnen; de grootte van de moerdop hangt af van de aanwezige hoeveelheid voedersap.

Bestrijding van de mijtziekte

Het verlangen naar Krainervolken is aanleiding tot het frauduleus invoeren van koninginnen, men denkt daarbij niet aan het grote gevaar dat men daarmee loopt de gevreesde mijtziekte in nog niet besmet gebied te brengen.

In de Rheinische Bienenzeitung 1961-2 schrijft dr. K. Dreher een artikel met het opschrift: Is de mijtziekte werkelijk gevaarlijk? Hierin zegt hij dat in de loop van 8 à 10 jaar deze ziekte zich in Noord-Rijnland tot aan de Belgische en Nederlandse grens kon uitbreiden. De mijt treedt slechts daar op waar de verwekkers inheems of binnengesmokkeld zijn. Met het Duitse klimaat en drachtverhoudingen voert deze ziekte zonder uitvoerige bestrijdingsmaatregelen met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid naar de vernietiging van het aangetaste volk. De mijt heeft meerdere jaren, meestal 3 tot 5, nodig om een aangetast volk te doen omkomen, daarvoor is deze ziekte een uiterst geniepig, gevaarlijk en moeilijk te verdelgen kwaad. Daar nu slechts 2 pct. der bijenstanden in het Rheinland aangetast is, moet de strijd met alle energie verder gevoerd worden. Dit is het slot van het artikel van dr. Dreher.

Laten wij in Nederland de door ir. Mommers voorgeschreven maatregelen toch nauwkeurig uitvoeren. In Engeland stierven voor en tijdens de eerste Wereldoorlog 90 pct. der bijenvolken. Gezonde bijen van het „straathonden” ras zijn beter dan besmette „edel” volken.

Koninginnen verminken

Aangenomen wordt dat koninginnen geteeld onder de zwermduft of door stille moerswisseling beter zijn dan kunstmatig geteelde koninginnen. In Engelse vakbladen vindt men de laatste tijd artikelen, waarin wordt gewezen hoe een volk te dwingen stil van moeder te verwisselen.

De redactie van Beecraft zegt, dat wijlen John Silver te Croydon daartoe een achterpoot van de koningin afknipte, dat was een afdoende methode. Maar toch wel barbaars, waartoe vele imkers niet zullen willen overgaan. Reeds het afknippen van haar vleugels wordt door velen als wreed aangevoeld. In het juni-nummer 1961 van genoemd blad vinden wij een artikel van J. Simpson van het Onderzoekingsstation te

De Krainer darrevolken op Schiermonnikoog worden geïnspecteerd. V.l.n.r. de heren Groenveld, de Boer en van Aarst. De foto werd gemaakt door de heer A. H. van den Berg.

Rothamsted, waarin over proeven over dit onderwerp wordt geschreven.

Deze proeven werden niet genomen voor dat doel, maar men wilde na gaan of de koninginestof door de koningin met haar voorpoten over haar lichaam werd verspreid, waar het door de werkbijen wordt opgenomen, hetgeen het aanzetten van moerdoppen tegenhoudt. Wanneer men nu de voorpoten zou wegnemen zou dat niet meer het geval zijn en zouden de bijen moerdoppen aanzetten om een nieuwe koningin te telen.

De proef werd met 13 volken, die geen zwermplannen hadden, genomen. Een koningin overleefde de operatie niet en stierf na twee dagen, de andere op één na ging door met het leggen van eitjes in fijn werk en in alle 12 verschenen eitjes in moerdoppen. Vijf van de volken werden nauwkeurig nagegaan en vergeleken met 11 controle-volken. Binnen 4 dagen hadden de 5 volken eitjes in moerdoppen, de controle-volken niet.

De moeren uit 6 proefvolken met belegde moerdoppen werden verwisseld met koninginnen uit de controle-volken, in al deze volken verschenen eitjes in moerdoppen, in 2 volken binnen 24 uur.

Van de 6 proefvolken, die de complete koningin kregen, vernietigden er 5 binnen 8 dagen de moerdoppen. De koninginnen werden niet altijd geteeld van de eerste eitjes in de moerdoppen gelegd, in 2 volken kwamen de jonge moeren eerst 30 dagen na de amputatie van de koningin uit.

Twee van de proefvolken gaven in juni, toen de oude koninginnen dood waren, een zwerm met onbevruichte moer, maar geen der volken zwermde met de oude koningin, ofschoon 7 moeren in haar volk bleven totdat de jonge koninginnen zich gingen verpoppen. Dan gaat een normaal volk in de regel zwermen. In 10 volken die in mei of juni behandeld waren, werd de koningin niet meer levend gezien, nadat de eerste jonge bijen uitgelopen waren. Maar in 2 volken, in juli behandeld, bleven de oude moeren (van één had men maar één pootje afgesneden) nog in leven gedurende meerdere maanden. Het 13e volk had geen koningin geteeld ofschoon het meerdere ontijdige pogingen daartoe had gedaan. Zwermen ontstonden dus bij behan-

deling in de zwermtijd (mei-juli) en stille omwisseling wanneer deze van nature plaats vond (aug-sept.). In een volk, dat goed „stil van moer verwisselde" telde men 30 moerdoppen met eitjes, waarvan minstens 7 werden verzegeld.

Ofschoon de proeven niet hebben bewezen, dat de koningin de koninginestof met haar voorpoten verwerkt, hebben zij wel aangetoond, dat het verwijderen ervan aanleiding kan geven tot stille moerverwisseling en het beleggen van moerdoppen.

In het volgend nummer van genoemd blad komen meerdere lezers op tegen wat zij noemen „duivelse operaties". Eerst was het het knippen van de vleugels, toen het verven van de puntogen (dit werd door een imker aangeraden om het zwermen te voorkomen) en nu het wegnemen van de voorpoten.

Bijenteelt in Spanje

Van 25 tot 30 september a.s. vindt in Madrid het 18e Internationale Bijenteeltcongres plaats. Naar aanleiding hiervan kan men in meerdere tijdschriften iets over de bijenteelt in Spanje lezen.

Armbruster geeft in zijn Archiv für Bienenkunde 1961-1 een overzicht uit het oudste Spaanse bijenboek: dat van Luis Mendez de Torres dat in 1586 verscheen. Omstreeks dezelfde tijd waren ook de volgende werken uitgekomen in Silezië in 1568 door Jakob, in ons land in 1574 van Clutius, in Duitsland in 1578 van Eldingen (over de bijenteelt op de Lüneburger heide) in Zuid-Duitsland in 1594 van Picus.

Uit het artikel van Armbruster het volgende: Mendes zegt dat de bij die men de koningin of moeder noemt, zonder bevruchting door de mannetjes en zonder pijn een zaad afgeven, waaruit koninginnen, daren of werkbijen ontstaan. Daar alle eitjes gelijk zijn, moet men aannemen, dat de vorm der cellen aanleiding is, dat er verschillende bijen ontstaan.

Kentekenen van een goede koningin zijn: zij moet lang en slank zijn, goudkleurig of roodachtig. Het is wonderlijk dat God, die niet wilde dat de koningin iemand pijn zou doen, haar geen angel als de gewone bijen gaf, ofschoon zij bij de geboorte wel een angel heeft, maar deze wordt door de bijen, uit instinct, voordat de koningin uit haar cel

kruipt, afgeknaagd. Dit is een zeer wijze bestiering van de Schep- per van alle dingen, want als de koningin als de andere bijen een angel zou hebben, zouden vele volken omkomen, daar het dikwijls gebeurt, dat men de koningin moet uitvangen, zou zij dan steken, dan zou zij sterven en met haar het gehele volk. Sommige inkers zeggen, dat als men in een korf een koningin van goud doet hierin veel bijen zullen komen en erin blijven (een lokkorf dus), maar Mendes gelooft niet, als het waar mocht zijn, dat deze methode goedkoper zou zijn dan andere (diefstal van de gouden bij). De produkten der bijen stonden in hoog aanzien:

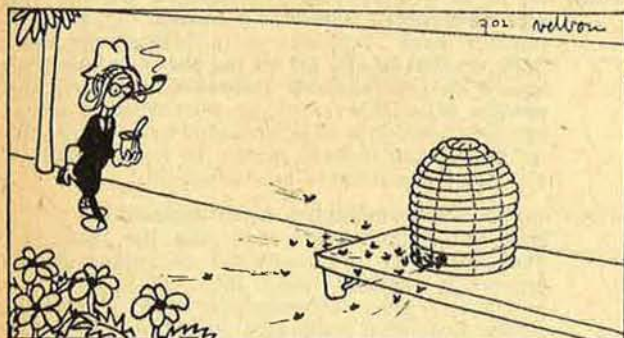
Honing gekookt is beter en bekomt beter dan ruw, daar hij dan niet verhit. Op wonden gesmeerd neemt honing het wilde vlees weg. Op de ogen gesmeerd verdwijnt de sluier die het oog zo dikwijls als een spinneweb bedekt, waardoor het zien weer helder wordt, maar men moet de honing ruw gebruiken. Het gehoor, met honing en keukenzout behandeld, wordt weer scherp. Op het hoofd gesmeerd doodt de honing luizen en neten en verhindert dat deze terugkeren. Honing neutraliseert het vergif van paddestoelen en is werkzaam tegen schimmel en ongedierte. Heet gedronken zou honing goed zijn tegen hondsdoelheid. Honing heeft een aangename en zoete smaak, maar met zout aangemaakt is hij zeer onaangenaam, daarom smeren moeders om haar kinderen van de borst afkerig te maken haar borsten daarmee in.

Men beweert dat droge, gemalen bijen in witte wijn gedronken helpen bij de weeën van de aanstaande moeders. Ook zou het vocht van verse bijen in een doekje geperst en in witte wijn gedronken, buikpijn genezen.

In Spanje is het klimaat zo dat men heel spoedig een bijenstand kan opbouwen, maar deze kan ook spoedig weer verloren gaan, vandaar het Spaanse imkerssprekwoord: De uno cien y de cien uno, hetgeen zeggen wil: van één op honderd en van honderd op één.

De mens bijenvijand nr één

Uit bijgaande tekening, welke stond in het Parool van 19-8-1958 blijkt dat professor Pi ook zo'n vijand is. Bij zijn nadering neemt de gehele korf de vlucht. Jékavé

Verslag Proefbijenstand

„AMBROSIUSHOEVE 1960”

Personeel. In verband met de reorganisatie van het Rijksbijenteeltconsulentschap werd per 1 mei 1960 de heer S. Rosmulder benoemd als tuinbaas. Doordat de Rijksseruminrichting te Rotterdam bezwaar had tegen het verder verrichten van het mijtziekteonderzoek werd door de afd. Tuinbouwkundig Onderzoek van het Ministerie van Landbouw en Visserij met de Stichting Diergeneeskundig Onderzoek een regeling getroffen, waardoor het mogelijk werd bij de Stichting Proefbijenstand „Ambrosiushoeve” een analiste aan te stellen. Deze kreeg als hoofdtaak het verrichten van het onderzoek op mijtziekte van de monsters genomen door het Rijksbijenteeltconsulentschap. Aangesteld werd mej. W. v. d. Schoot. Zij trad op 15 oktober in dienst. Tevens blijft de administratief ambtenaar bij het Rijksbijenteeltconsulentschap bij dit onderzoek ingeschakeld. Hij verrichte ook dit jaar weer een groot aantal waarnemingen. Gedurende de zomer was een los arbeider werkzaam. De leraar in algemene dienst bij het Rijksbijenteeltconsulentschap verzorgde weer de proeven met bijen. De assistenten hielpen bij het reizen en bij verschillende proefnemingen.

De bijenvolken. De bijen kwamen goed door de winter. De volken ontwikkelden zich goed, zodat met 65 flinke volken naar het fruit kon worden gereisd. Hiervoor werd de vastgestelde vergoeding ontvangen. Met 100 volken werd naar het koolzaad in de Flevopolder gereisd. Niettegenstaande al het mogelijke werd gedaan door de heren van Aarst en Laban om schade te voorkomen, liepen twee volken, tijdens het opsluiten in verband met de bespuitingen, warm. De overige kasten werden daarna geopend. Doordat het spuitmiddel toen nog werkzaam was, verloren deze volken alle vliegbijsen. Zij zijn daardoor zodanig verzwakt dat ook de zomerhoningoogst slechts gering was. De zeer natte zomer had natuurlijk een nadelige invloed op het herstel. Ook op de heide konden de volken daarom niet veel presteren.

Het terrein. De aanvankelijke achterstand in de werkzaamheden kon gedurende de zomer worden ingelopen. Ofschoon de natte zomer een grote handicap was bij het bestrijden van het onkruid, was de toestand in het najaar beslist gunstig te noemen. Door de Afdeling Tuinbouwkundig Onderzoek van het Ministerie van Landbouw en Visserij werd een krediet beschikbaar gesteld voor het aanschaffen van een regeninstallatie. Deze werd in hoofdzaak aangeschaft voor de nachtvorstbestrijding bij de vruchtbomen. Zij was tijdens de fruitbloei nog niet geheel gereed, maar

In 1960 viel zoveel regen, dat zelfs op de hoge zandgrond van „Ambrosiushoeve” hier en daar plassen werden gevormd.

kon toch worden gebruikt. Ofschoon de vorstschade nog niet geheel kon worden voorkomen, werd toch een behoorlijke fruitoogst verkregen. Voor de toekomst zijn de vooruitzichten dus gunstig. Ook bij het beplanten van de border en het zaaien kon goed gebruik gemaakt worden van deze installatie. Alle werkzaamheden kunnen nu op het juiste tijdstip worden uitgevoerd, terwijl vroeger op deze zeer droge grond gewacht moest worden op regen. Een zeer grote vooruitgang!

Excursies. Uit Nederland kregen we bezoek van 1 excursie, uit België 2. In totaal kwamen 94 bezoekers. **Proefnemingen.** De projecten zijn hetzelfde genummerd als voorgaande jaren. Een paar nieuwe zijn er aan toegevoegd. Een paar projecten, welke oorspronkelijk bij het I.B.O. in Wageningen liepen en die door ons worden voortgezet, kregen een nieuw nummer.

Proj. no. 2 en 3. Bestuivingsproeven bij appels, peren en kersen.

Doordat de regeninstallatie nog niet 100 procent werkte, werd toch nog schade ondervonden van nachtvorst, zodat geen gegevens konden worden verzameld.

Proj. no. 8 Vergelijking bijenrassen.

Doordat de proeven in de Flevopolder zeer sterk leden door de bespuiting van koolzaad met dieldrin konden geen gegevens worden verkregen.

Proj. no. 11 Voederproef met ruwe suiker.

Een aantal volken werd ingewinterd met verontreinigde suiker. Het voorjaar 1961 moet worden afgewacht om het resultaat te kunnen zien. Vooruitlopend op het verslag van 1961 kan hierbij worden vermeld dat 3 van de 9 met deze, door jutevezels verontreinigde, suiker gevoerde volken in het voorjaar van 1961 ernstig leden aan roer. Bij de met gewone bijensuiker gevoerde volken kwam in het geheel geen roer voor. Deze drie volken zijn erg verzwakt. Terwijl bij de overige volken niet één op de 10 te klein was om verhuurd te worden aan fruittelers bleven op deze stand 5 van de 9 staan!

Een ernstige waarschuwing tegen het gebruik van deze suiker is dus zeker op zijn plaats. Ook in vroegere proeven bleek dat alleen 100 procent geraffineerde suiker (ev. vermengd met onschadelijke denatureermiddelen) goed genoeg is voor wintervoeding van onze bijen.

Proj. no. 12 Fenologische waarnemingen aan drachtplanten

De waarnemingen werden voortgezet. Door tijdgebrek kon nog geen begin worden gemaakt met het onderzoek naar de samenstelling van de nectar.

Proj. no. 14 In West-Zeeuws-Vlaanderen werden van alle bijenvolken monsters genomen.

Op 3 bijenstanden werd mijtziekte geconstateerd. In Limburg werden in alle tot nu toe besmette gemeenten en de aangrenzende gemeenten monsters genomen. Mijtziekte werd op verschillende plaatsen geconstateerd, ook in enkele gemeenten, die tot heden niet besmet waren. In totaal werd op 47 standen mijtziekte geconstateerd.

Proj. no. 16 Geneesmiddelen tegen mijtziekte

Het lukte ook dit jaar niet door het toedienen van acariciden in suikerwater de volken geheel gezond te krijgen. Steeds blijft bij enkele volken 1 à 2 procent besmetting over. Gezien de steeds negatieve resultaten wordt de proef ge-

stopt tot misschien nieuwe acariciden in de handel komen.

Proj. no 17 Invloed van bestuiving op de vorming van „zaadkomkommers” en de rol van de bijen bij deze bestuiving.

Dit project werd afgesloten. Van het onderzoek op dit gebied werd door de heer van Koot een gecombineerd verslag gemaakt, dat verscheen in: Mededelingen Directeur van de Tuinbouw november 1960 en in Maandschrift nrs. 1-4, 1961.

Proj. no 18 Beproeving middelen tegen Nosema Apis.
De gegevens verkregen uit het onderzoek werden gepubliceerd in Maandschrift voor Bijenteelt februari 1960 en St. Ambrosius februari 1960.

Proj. no. 19 Bestuivingsproeven aardbeien

Weer werden op twee bedrijven 2 kappen van rolkassen afgeschermd. In de ene kap kwam een bijenvolkje, de andere was insectenvrij. Bedrijf A had „Macherauch's Frühernte”. Bedrijf B „Deutsch Evern”. De eerste oogst was op beide bedrijven in de kap met bijen aanmerkelijk groter dan in de kap zonder bijen of in het vrije gedeelte van de kas. De kwaliteit was bovendien veel beter. De totale opbrengst was ook groter. Publikatie is in voorbereiding.

Proj. no. 20 Effect van drijfvoeren in het voorjaar.
De proefvolken werden geplaatst in de Flevopolder bij het koolzaad. Door zeer ernstige spuit schade was van een honingooft geen sprake, zodat geen resultaten konden worden waargenomen.

Proj. no. 21 Insekten op koolzaad

Bij een 6-tal koolzaadvelden in de Friese kleistreek werden tijdens de bloei regelmatig waarnemingen gedaan betreffende het insectenbezoek. Bij 5 velden waren bijen geplaatst. Daar was het aantal honingbijen groot. Het hommelse bezoek was op twee velden groot. Het aantal zweefvliegen was slechts gering. Hommels bezoeken per tijdseenheid aanmerkelijk meer bloemen dan honingbijen. Een veld winterkoolzaad had op enkele dagen zeer druk bijenbezoek, op andere dagen vrijwel geen. Het aantal hommels was vaak groter dan het aantal honingbijen. Zweefvliegen kwamen vrij veel voor. Een veld zomerkoolzaad, gelegen naast het veld winterkoolzaad, werd drukker door bijen bezocht. Het aantal hommels overtrof echter steeds dat van de honingbijen, zweefvliegen waren ver in de minderheid. Op een veld mosterd, waarbij geen bijen waren geplaatst, kwamen sporadisch honingbijen voor. Hommels waren in grote aantallen aanwezig. Zweefvliegen kwamen vrij veel voor. Deze laatste verdwijnen snel bij bewolking.

Bijen van de proefbijenstand „Ambrosiushoeve” trokken op de Floriade zeer veel belangstelling.

Proj. no. 22 Bestuiving rode klaver

Evenals vorig jaar werd getracht koninginnen van *Bombus terrestris* weg te vangen. Dit jaar gebeurde dit door een volwassene. Enig effect was echter niet te constateren. Op een tweetal bedrijven in de buurt van Gendringen werden weer waarnemingen verricht betreffende het insectenbezoek. Bij één bedrijf stonden op een afstand van plus minus 500 meter bijenvolken. Hier was een druk bijenbezoek. Bij het andere veld kwamen vrijwel geen bijen. Ook het aantal hommels was hier geringer. Opvallend was dit jaar het grote aantal honingbijen en *Bombus terrestris*, dat de klaverbloemen legitiem bezocht. Aan het eind van de bloei bleek de zaadzetting op beide percelen slecht, echter vooral daar waar het insectenbezoek het minst was.

Proj. no. 23 Verplaatsing van stuifmeel in een boomgaard.

Het is van belang te weten over welke afstand stuifmeel van de éne boom op de andere wordt overgebracht. Voor de fruitteiler is het namelijk voordelig grote blokken van één ras aan te planten als de vruchtzetting door gebrek aan kruisbestuiving daaronder niet lijdt. Door nu 't stuifmeel van een boom te „merken” met een fluorescerende stof kan men 's nachts met een ultraviolet lamp constateren waar dit stuifmeel terecht is gekomen. Afgewacht moet worden of deze techniek bruikbaar is, maar de oriënterende proeven in 1960 gaven hoopvolle resultaten.

De Directeur van de Proefbijenstand „Ambrosiushoeve” ir. J. MOMMERS

**HONING-, WAS- EN BIJENMARKT TE EERBEEK
OP ZATERDAG 23 SEPT. A.S.**

Het weer is de imkers deze zomer, tot op het moment dat dit artikeltje wordt geschreven, nog niet erg gunstig gezind geweest.

De heide echter staat er prachtig voor en hierop is dan ook de hoop van vele bijenhouders gevestigd.

Laten we dus hopen dat de moeite en zorgen aan onze bijen besteed, beloond worden met een goede opbrengst heidehoning.

Evenals voorgaande jaren hopen we op een flinke aanvoer honing van goede kwaliteit op de **Eerbeekse honing-, was- en bijenmarkt**. In verband met het zo goed mogelijk verdelen van de beschikbare plaatsruimte verzoeken we de aanvoerders van honing, even op te geven, dat ze het plan hebben te komen en tevens hoeveel honing men zo ongeveer denkt mede te brengen.

Zodra dit nummer van het Groentje uitkomt kunnen

belanghebbenden en belangstellenden een programma, waarop tevens het reglement van de honingkeuring vermeld staat, aanvragen bij de secretaris van de afd. Eerbeek. Dit zal u dan gratis worden toegezonden.

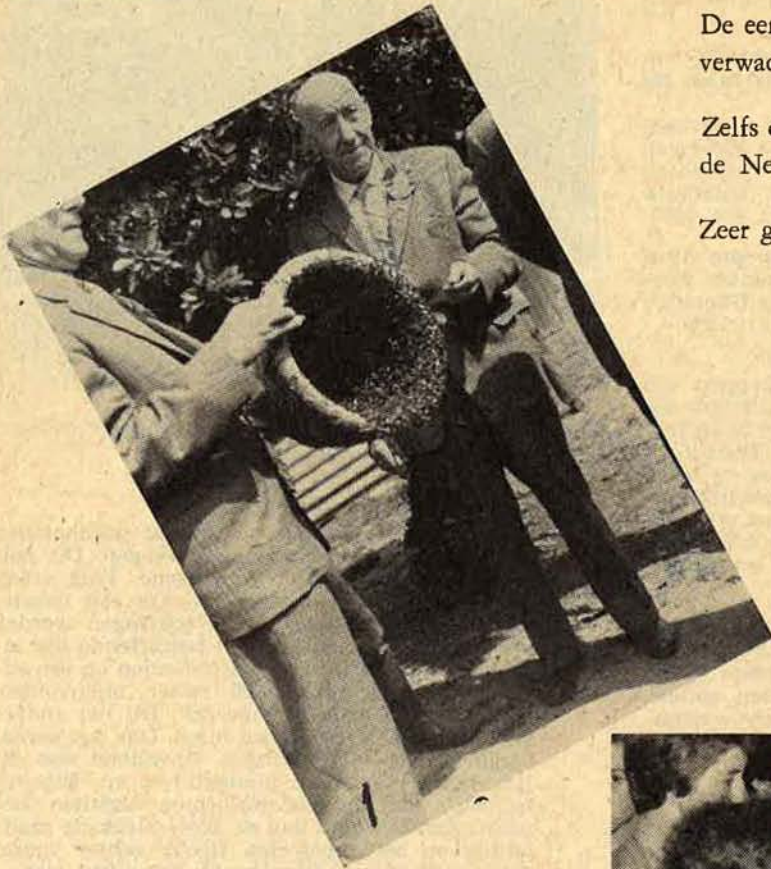
Wij wensen u een goede oogst en hopen u op **zaterdag 23 september** in Eerbeek welkom te mogen heten op onze **53e Honing-, Was- en Bijenmarkt**.

Namens het bestuur van de afd. Eerbeek,
A. H. VERBEEK,
Jan Mankestr. 36, Eerbeek, tel. 0 8338—533

CATALOGUS BIJENBIBLIOTHEEK

Het derde supplement, bevattende ruim 300 titels, is verschenen. Aanvragen te richten tot: Bibliotheek der Landbouwhogeschool, afd. Bijenbibliotheek, Wageningen.

De eerste nationale bijenmarkt en tentoonstelling over h
verwachting! Circa 4000 personen bezochten dit bije

Zelfs de Engelse televisie maakte hier een documentaire
de Nederlandse televisie enkele flitsen heeft laten zien

Zeer grote belangstelling voor de filmvoorstellingen van

1. Tijdens de markt lieten de zwermen geen
2. De vele bezoekers werden door de medewer
3. Een lid van de afdeling Renkum tijdens de
4. Liefhebbers voor de beschuiten met honin
5. Een medewerker geeft aan een kweker uit
ontbreken van mannelijke bloemen niet be
van de komkommerkwestie).
6. De medewerker bij de observatiekasten ku
7. Een hoekje van de tentoonstelling.

leven der bijen te Renkum op 24 juni j.l. overtrof elke
venement! Eén enorme propaganda voor de bijenteelt!

er het leven der bijen. Terwijl reeds maandag en vrijdag
in deze bijzonder geslaagde bijendag.

heer J. v. Aarst.

stek gaan.

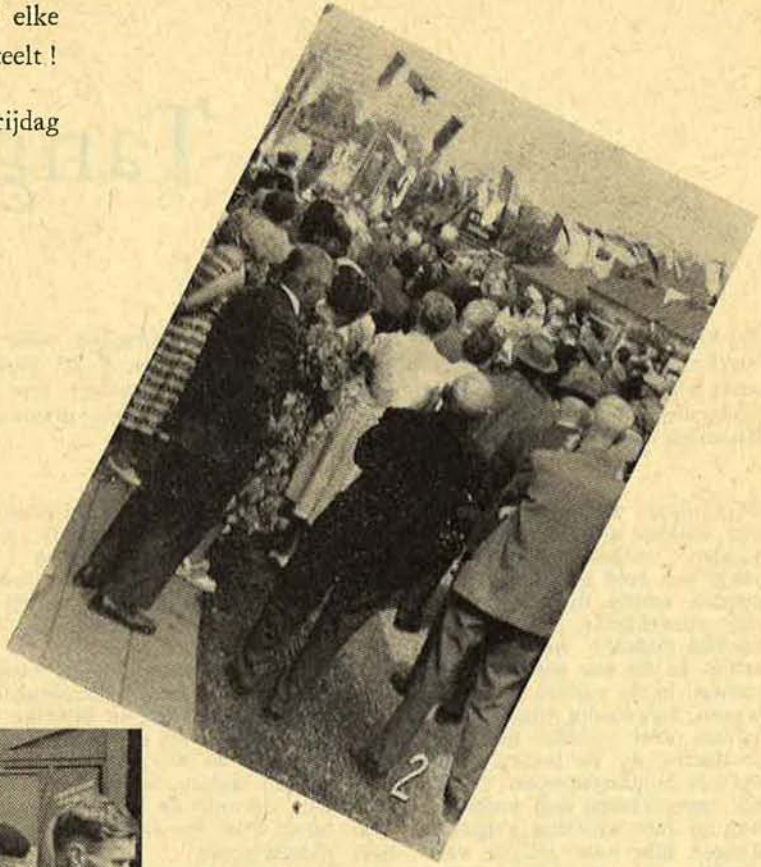
s van de afdeling Renkum deskundig rondgeleid.

ndleiding.

vaarvan er 5000 gratis uitgereikt werden.

over de vrouwelijke komkommer, die door het
cbt kan worden (mogelijk ligt hier de oplossing

geen moment tot rust.

met bijen naar Tanganyika

De heer J. Kaal verhuisde van Amsterdam naar Tanganyika, waar hij nu werkzaam is op het bekende bijenteeltinstituut van Dr. F. G. Smith. Hij nam enige volkjes uit Nederland mee. Ze waren ongeveer een maand onderweg. In dit artikel geeft hij een verslag van deze uitzonderlijke bijenreis, waarvoor we hem zeer erkentelijk zijn.

Eind maart werden de zes uitgekozen volken klaargemaakt, die me zouden vergezellen naar Tanganyika, een echt bijenland. De volken zouden reizen in drie broedbakken van spaarkasten; elke bak was in tweeën gedeeld door een tussenschot. In de ene afdeling zaten vier ramen, in de andere vijf. De ramen waren zorgvuldig uitgezocht en bevatten veel voedsel en vooral ook stuifmeel, dat de laatste weken volop was binnengekomen. Op een koude, regenachtige dag werden de volken in hun afdeling geplaatst. Ze kregen elk, naar gelang van hun sterkte, één of twee ramen met broed. Aan de beide open zijden van de bak werd met latjes van 1 cm. dik het ventilatiegaas opgespijkerd, zodanig dat er ruimte voor ventilatie bleef als de bakken gestapeld werden. De drie bakken werden op een bodem geplaatst en om het geheel bevestigden we twee ijzeren banden, dezelfde die gebruikt worden voor het sluiten van kisten. Zo ging deze kast, met zes volken erin, de volgende morgen naar het schip.

De bijen kregen onmiddellijk een plaatsje in de koelruimte, waar de temperatuur constant 6 à 7 gr. C. was. Tijdens de reis op het schip, die 3½ week duurde, mocht ik om de twee of drie dagen met de hofmeester naar beneden in de koelruimte om water toe te voegen. Er lagen vier sponsen bovenop, die nat werden gehouden en bij elke inspectie kneep ik een spons uit in de hoeken van de bovenste bak. De bijen gingen tijdens de reis niet in een tros, doordat de temperatuur nog te hoog was. De reis gaf geen enkele moeilijkheid.

Ik ontscheepte in Mombasa. Het was niet mogelijk om te wachten tot het schip aan de kade lag, want mijn verdere reis per spoor was reeds besproken en het schip zou pas na vijven aan de kade komen. Dat werd te laat voor de trein, zodat ik per motorbootje afgehaald moest worden om de bijen en de meest noodzakelijke bagage aan wal te brengen. Mombasa was het kritieke punt van de reis. Het was geweldig heet in de haven en ik hield mijn hart vast

voor de bijen. De temperatuur moet ongeveer 34 gr. C. geweest zijn. Gelukkig spatte het zeewater over de punt van de boot tegen de kast aan. De bijen gingen om half twee uit de koelkamer en pas om 6.15 zou de trein vertrekken, het binnenland in, naar de hoogvlakte. Maar er zat niets anders op.

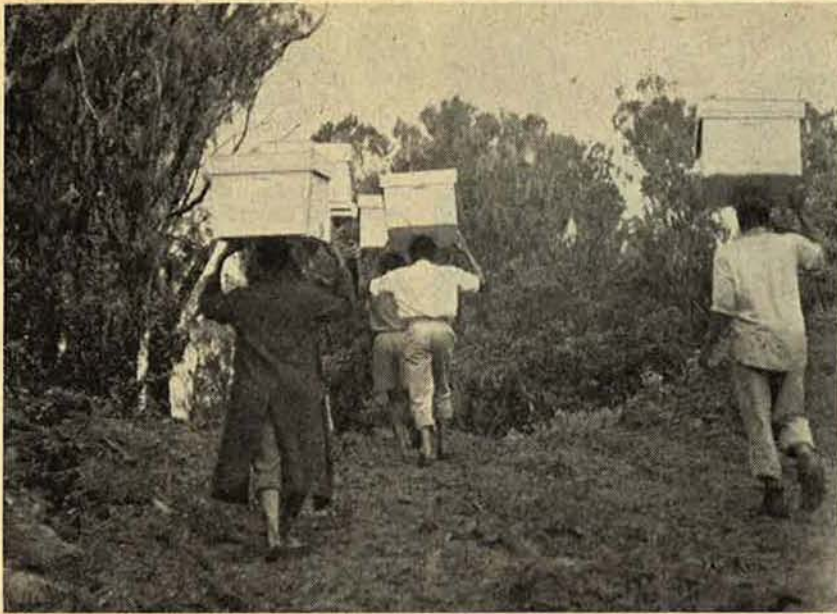
De douane in Kenya maakte geen aanmerking, dank zij de invoerlicentie, die ik van het Forest Department uit Tanganyika had ontvangen. Onderweg, tijdens de treinreis, was het gelukkig al gauw niet meer zo warm. De bijen stonden in de gang onder een geopend raam. Af en toe ben ik uit mijn bed gekropen om ze water te geven. Je kon in de gang duidelijk de bijengeur ruiken, ze maakten veel herrie tijdens de reis. We kwamen 's morgens om 8 uur in Moslu aan, het doel van de reis. Het hoofd van het Beekeeping Department, Dr. F. G. Smith, wachtte me op. De bijen en de bagage werden in zijn landrover geladen en we konden aan het werk. We reden ongeveer 25 mijl de helling op van een berg, de Kilimandjaro, die met zijn twee reusachtige besneeuwde toppen vanaf zonsopgang vanuit de trein te zien was geweest. Daar stopten we eerst om het ontbijt te gebruiken in hotel Marangu, waar ik tien dagen zou blijven. Dicht bij het hotel konden mijn bijen in een bijenhuis geplaatst worden. In zo'n huisje kunnen tien Dadantkasten staan. Deze gebouwtjes zijn op verschillende hoogten op de berghellingen opgesteld om te kunnen beoordelen, wat de bijen op deze punten zullen doen. Er stonden in de eerste bijenstand ook enkele kasten met Afrikaanse bijen, geel gestreepte bijen iets kleiner dan de onze met een puntiger achterlijf. Ze zijn veel feller dan de bijen die wij gewend zijn, maar er zijn ook volken bij, die heel gemakkelijk te behandelen zijn. In Holland zijn sommige volken ook niet zo lekker en de volken, die ik hier tot nu toe zag, zijn met rook in bedwang te houden als je niet let op een stuk of tien steken.

Maar nu ik hier een beetje ben ingeburgerd, heb ik wel gemerkt dat de Europeanen op een ongelooflijke manier verwend worden. En vanzelfsprekend vindt iedereen nu, dat 't ergens anders — in casu in Europa — beter is. Niemand van de Europese bevolking wil hier echter van-

De landrover neemt een slikveldje

In de ganzenmars

daan. De bevolking is hier gescha-
keerd, ik ontmoette in 14 dagen
Duitsers, een Finse, een Zweedse,
Noren, Engelsen, een Hollander en
een Amerikaanse. De inkers hier
denken, dat de Europese bijen veel
aardiger zijn dan de Afrikaanse. Als
je voor een loket van een of andere
instantie 10 minuten moet wachten,
wat zelden gebeurt, zegt de ene
blanke tegen de andere dat dat in
Europa niet zou voorkomen. Afrika
is hier net zo'n begrip als het weer
in Holland, er deugt niets van.
Hiervoor geldt hetzelfde als je in de
hitte van Aden of Mombasa hebt
rondgelopen en dan weet je, dat Hol-
land een zeer gelukkig klimaat
heeft.
Ik heb altijd de neiging gehad om te
lachen als een andere imker gesto-
ken wordt. Dit heeft natuurlijk een
niet zo fijne psychologische beteke-
nis, maar ik kan er niets tegen doen.
Ik moest dan ook na het neerzetten
van mijn bijen en het inspecteren
van de Afrikaanse volken uitvoerig
mijn excuses aan Dr. Smith maken.
„Het geeft niet” zei hij. „Je lacht
maar, laat mij dan asjeblieft een
paar onfatsoenlijke woorden zeg-
gen”.

Bij het openen bleek één van mijn
volken naar het buurvolk te zijn
overgelopen. Er was een klein gaat-
je, waar de bijen stuk voor stuk
doorgekropen waren. Ze vonden de
andere koningin blijkbaar beter. Er
waren dus nog vijf volken over,
waarvan twee duidelijk in betere
conditie. De andere drie hadden tamelijk
grote verliezen geleden onder
de weg. Ik denk dat er wel een derde
van deze drie volken gesneuveld
was. De dode bijen lagen onder elk
volk op het gaas. Ze stonken nog
niet, maar de tweede dag wel, zo-
dat ik de volken toen direct in nieu-
we kasten moest doen. Het is heel

goed mogelijk, dat deze bijen alle
in Mombasa gesneuveld zijn.
Het broed, dat ik had meegegeven,
was geheel uitgelopen, maar de ko-
ninginnen hadden tijdens de koele
reis geen nieuw broed aangezet.
Waarschijnlijk onmiddellijk gestopt
omdat er geen stuifmeel werd aan-
gevoerd.
We hebben de spaarkastbakken tegen
de wand van het bijenhuis gezet en
van buiten af, dwars door de wand
van het huis en door de wand van
elke afzonderlijke bijenafdeling ga-
ten geboord, zodat ze konden uitvlie-
gen.
Na een uur werd er al stuifmeel ge-
haald.
De volgende dag (donderdag) heb-
ben we de bijen overgezet in Da-
dantkasten. Mijn simplexramen pas-

ten gemakkelijk in de grote ramen.
Alleen de oren waren iets te lang.
Van elk raam werd door de Afri-
kaanse bijenman Saweria een paar
millimeter afgesneden, zodat ze
klem zaten in het grote raam. Hij is
een beetje angstig voor bijensteken
evenals sommige Nederlandse im-
kers, maar hij kreeg zoveel plezier
in mijn rustige bijenvolken, dat hij
zijn kap van zijn hoofd rukte en ook
zijn pet, en terwijl ik hem dichtbe-
zette ramen aanreikte, sneed hij,
zijn fraaie maar enigszins onwelrie-
kende kroeshoofd vlak onder mijn
neus, de stukjes handig van de oren.
Jammer genoeg liet hij even later
de deur een eindje open staan, waar-
op een legertje Afrikaanse bijen tot
de aanval overging. Met een enorme
sprong was hij uit het bijenhuis ver-
dwenen en pas een uur later vonden
we hem met een zeer teleurgesteld
gezicht langs de weg staan. Geluk-
kig was mijn chauffeur op z'n post
gebleven en nadat de deur gesloten
was, heeft hij me moedig — met een
kap op — verder geholpen.

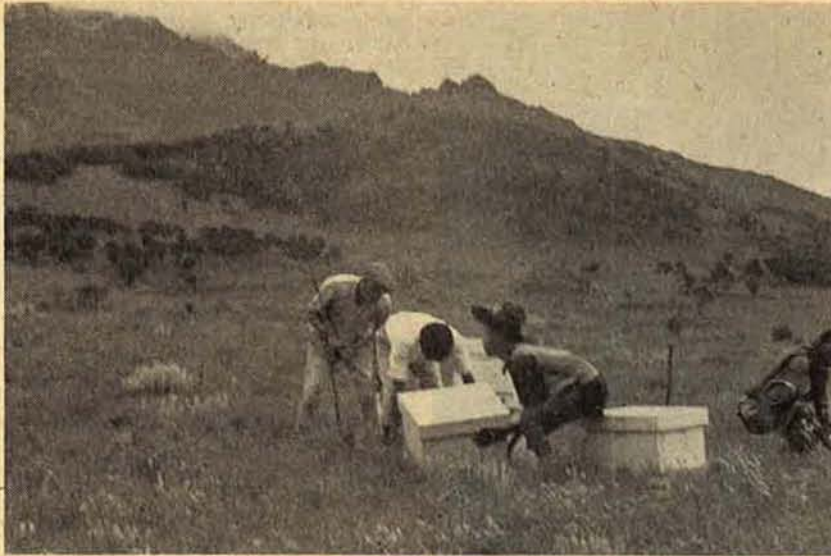
Bij de inspectie op vrijdag bleek,
dat drie van mijn volken werden
aangevallen door Afrikaanse gele
bijen, die rechtstreeks uit het bos
kwamen. De twee grijze volken, die
ik had meegebracht, en waarvan
één een prima jonge Kaukasische
moer heeft, konden zich blijkbaar
beter verdedigen. De drie aangeval-
len volken heb ik gesloten. Twee er
van werden letterlijk bestormd door
de gele bijen zodat ik er niets meer
van verwachtte.

De volgende morgen vroeg moest ik
naar Arustia voor nadere besprekin-
gen met Dr. Smith. We kwamen
overeen, dat ik de volgende dag met
een stel dragers naar het hoogste
bijenhuis op de Killimandjaro zou
gaan om de Europese bijen in het
koelere klimaat een betere kans te
geven. 's Avonds bij terugkomst
bleek dat Afrikaanse kinderen de

De man met de schallende basstem

De kasten worden na een korte rust weer opgenomen. Op de achtergrond links, de hoogste top van de Kilimandjaro, de krater Kibo, voorzien van eeuwige sneeuw; nu grotendeels in wolken gehuld.

prop uit een der gaten hadden getrokken. Er was geen leven meer te bespeuren. Ik had geen gelegenheid de kast nog te inspecteren en daarom werden de vijf kasten in de landrover geladen. De volgende morgen vroeg pikten we de vijf dragers op, die gewaarschuwd waren door Saweria, en we gingen met de auto zo ver mogelijk de berg op. Na anderhalf uur moesten we het opgeven omdat de weg te slecht werd door de regens van de laatste dagen.

We hadden tien mijl afgelegd en moesten nog zes mijl verder. Er liepen beddingen van beken langs de weg naar beneden. De beken hadden gaten in de weg geslagen, maar dat was niet het ergste, er waren ook slikvelden ontstaan waarin we het ten slotte moesten opgeven. Ik wist dat de dragers de kasten nu op hun hoofd zouden zetten maar ik kon me niet voorstellen dat het ze zou lukken nog zes mijl met deze zware kasten op een glibberig en stijf pad naar boven te wandelen. Er waren behalve mijn chauffeur Peter, vijf dragers. Een van hen viel me op door zijn prachtige schallende basstem.

Toen ze de kasten op hun hoofden zetten, maakte ik vlug wat foto's met 't idee van: dit houden ze niet lang. Die kasten zijn anderhalf maal zo groot als een spaarkast en gemaakt van een soort teakhout. Enkele dragers, die geen pet droegen, vlochten een ring van biesen. De ring werd eerst op het hoofd gezet en daarop de kast.

We hebben onderweg maar een keer of drie gerust. Ik had moeite de dragers bij te houden terwijl ik slechts een lege honingkamer over mijn schouder droeg en een camera. Ik kreeg het gevoel dat ik de rusten meer nodig had dan de dragers. Het was een zonderlinge optocht

door een voor mij volkomen vreemd landschap.

Peter, die in een nette witte broek meemarcheerde, had een zwarte parapluie in de ene hand, die hij droeg voor Saweria, en op de andere hand droeg hij, op schouderhoogte, een blik suikerstroop. Hij had vast niet geleerd het blik op zijn hoofd te dragen, zoals elk meisje hier uit de buurt zou doen. Ik heb jonge kinderen van een jaar of zes hier rustig zien lopen met een flesvormige lange kalebas, het onderend op het hoofd balancerend. Ik heb meisjes naar de kerk zien gaan, heel plechtig in zondagse kleren, met de bijbel op het hoofd.

Sommige dragers liepen op blote voeten. Er was geen kwestie van dat ze ook maar zouden kunnen uitglijden of vallen. Ze liepen, volkomen zeker van zich zelf, langs een steil pad waarbij je van de ene boomwortel op de andere moest stappen. Als ik mijn hoed had opgehad, zoals alle raadgevende boeken me hadden voorgeschreven, dan zou ik hem zeker voor deze jongens hebben afgezet.

Ik zag veel bloemen, ook orchideeën, waarvan ik heel zelden iets kon thuisbrengen. Een zeer vreemde vogel, kruiste ons pad. Peter er achteraan. Hij liet duidelijk blijken, dat het een bijzondere lekkernij was. De vogel was hem natuurlijk veel te vlug af. Onder luid gelach van de dragers gooide hij het dier nog een steen na. Ik dacht: beter tien vogels in de lucht dan één in de hand.

Maar ik kon dat niet aan de Afrikanen uitleggen. Ze begrijpen niets van zulke grapjes en het beschermen van dieren moeten ze nog leren.

We kwamen hogerop door een heel treurig woud, waar langs grillige stammen en takkenformaties lange mosbaarden naar beneden hingen.

Het was er koud en vochtig. Erg koud zal 't wel niet geweest zijn, je raakt hier zo op de warmte ingesteld, dat je zelfs zit te rillen als je eens een koud bad neemt, dat toch altijd nog 25 gr. C. is.

Ten slotte kwamen we in een nog vreemder bos, dat bestaat uit een reusachtig soort heide. Erica heet het en de bomen zijn zo groot als b.v. een meidoorn bij ons. Maar verder heeft het precies de vorm van heide. Je kunt van de stronken vermoedelijk pijpekoppen maken zo groot als emmers. Je krijgt het gevoel dat je een mier bent, die onder de heidestruiken doorloopt. Alle begrippen van ruimte en afstand blijken hier bijzonder relatief. Terwijl ik b.v. zit te schrijven, zie ik in 't dal beneden het stadje Moslu liggen. Het lijkt of je er zo even heen kunt wandelen. Toch doen we er met de landrover een half uur over. De lucht is hier zo helder, dat je gemakkelijk over het dal kijkt, een afstand van 20 mijl.

Na ongeveer drie uren lopen kwamen we aan het hoogste bijenhuis op ongeveer 10.000 voet hoogte. De top van de Kilimandjaro ligt op ongeveer 20.000 voet hoogte. We zagen de sneeuwvelden zo duidelijk voor ons, alsof je er in een uur wandelen zou kunnen zijn. Maar klimmers doen er twee dagen over vanaf dit punt!

Nadat we de bijen hadden afgeleverd en nadat gebleken was dat het ene, door de kinderen geopende, volk geheel beroofd en zonder bijen was, vond de daling vrij snel plaats. De dragers waren alle van de Chagga stam. Ze spreken, behalve hun eigen taal, ook de voertaal, Swahili. Daarin konden ze zich onderhouden met Peter, die uit Kenya afkomstig is, en hij fungeerde dan weer als tolk tussen de dragers en mij, want hij kent wat Engels. Het was een erg gezellige voettocht.

Eergisteren, acht dagen na deze expeditie, hebben we mijn bijen weer bezocht. De weg was nu wat beter en we konden met de landrover (met kettingen om de achterwielen) tot aan de bijenstand komen. Er zijn nog drie volken over. Eén volk is zeer klein. Maar de beide andere, het dubbele en het volk met de Kaukasische koningin, hebben beide een raam broed en nieuwe verzegelde honing. Er is een kans, dat deze twee zich kunnen handhaven. Ze weten zich in ieder geval aardig te verdedigen. We zullen ze volgende week nog eens inspecteren en dan met hulp van een botanicus ook de planten verzamelen waarop de bijen vliegen. Alle planten komen juist in bloei gedurende de twee natte maanden april en mei. Je kunt dus zeggen dat het hier, net als in Holland, lente is.

JAAP KAAL
c-o Forest Department
P.B. 10 Moshi, Tanganyika.

Officiële mededelingen

NOTULEN ALGEMENE VERGADERING
27 MEI 1961

(vervolg)

4. Beleid hoofdbestuur

Stienstra (erelid) wil wel enige kritiek op het hoofdbestuur uitoefenen, doch dit zal in opbouwende zin zijn. Spr. meent dit even te moeten zeggen om te voorkomen dat de A.N.I. zich van zijn woorden meester zal maken om opnieuw onrust te zaaien.

Zijn eerste bezwaar is, dat er in het Groentje propaganda wordt gemaakt voor afwijkende kastmodellen in plaats van leiding te geven aan de algemene invoering van de reeds jaren geleden genormaliseerde simplexkast. Het aantal ondoelmatige kasten in ons land is nog zo groot, dat de directie van de polder, de heer Wietsma een wenk heeft moeten geven om die uit de polder te weren.

Het tweede bezwaar is, dat onze vereniging bij de totstandkoming van de afdeling Bijenteelt van het Landbouwschap vooraf onvoldoende voorlichting heeft gegeven, waardoor de A.N.I. gelegenheid kreeg om onrust te zaaien met haar onjuiste voorlichting. In het blaadje van de A.N.I. vond spr. de notulen van de vergaderingen van het Landbouwschap volledig opgenomen, het Groentje volstond met de opsomming van de belangrijkste punten.

Ook over de zgn. spuitwet zijn we onvoldoende voorgelicht. Spr. heeft de voorbereidingen meegemaakt, in november 1960 was er nog niets van het uiteindelijke resultaat bekend en in april lezen we in het Groentje, dat het hoofdbestuur zich terzake tot de regering gewend heeft. Spr. citeert bij dit betoog enige brieven.

Het derde bezwaar betreft de waarde van de bijen voor de bestuiving van het koolzaad. In 1958 is door het hoofdbestuur een plan doorgevoerd aan de Bedrijfsraad en daarna is er niets meer van vernomen. Spr. voelt de achtergrond heel goed aan, Ir. Mommers wil geen proeven nemen omdat hij meent geen wetenschappelijk verantwoorde uitkomsten te krijgen en de proeven van Prof. Zander vindt hij onaanvaardbaar. In het Groentje wordt evenwel een uitspraak van Ir. Prummel opgenomen dat vergelijking van de opbrengsten per kavel in de polder niet in de richting van het nut van de bijen voor bestuiving van koolzaad wees, waaruit men zou kunnen concluderen dat de bijen voor koolzaad niet nuttig zijn.

Voorzitter: Wat het laatste punt betreft, daarop zal de heer Mommers straks in zijn rede wellicht als deskundige iets zeggen.

De teleurstelling van de heer Stienstra, die lid was van de normalisatiecommissie voor de simplexkasten is wel begrijpelijk en hem kennende weten we dat zijn kritiek pas zal aflaten als er in Nederland geen andere kasten meer in gebruik zijn. We weten ook dat hij de propaganda voor de spaarkast ongaarne ziet en ook daarover zal de heer Mommers misschien iets zeggen.

Wat de voorlichting inzake het Landbouwschap betreft: de A.N.I. heeft een hetze ontketend, maar ook de heer Stienstra zullen de werkelijke motieven niet zijn ontgaan, dat was: onrust zaaien in onze geleerden met spookbeelden van een politiestaat, enz. Het is nu wel voldoende gebleken, dat dit allemaal lucht was en dat men in dergelijke zaken gerust enig vertrouwen in het hoofdbestuur kan stellen.

Wat de zgn. spuitwet betreft zegt Groenvelde, dat het hoofdbestuur zich niet tot de regering heeft gewend, doch uitsluitend tot het Landbouwschap, dat deze zaak met voortvarendheid namens alle imkers behandelt en niet alleen namens de leden onzer vereniging.

Voorzitter meent dat de heer Stienstra zich over de A.N.I. overigens geen al te grote zorgen moet maken. In haar laatste blaadje wekt zij n.b. de indruk alsof zij het geweest

is, die de prijsverlaging van de bijensuiker bewerkstelligd heeft. Overigens zijn er altijd mensen, die geen tijd hebben om zich in de zaken zelf te verdiepen, maar wel om ongemotiveerde kritiek te oefenen.

Emmen heeft geen kritiek, hoewel spr. wel achter enige der door de heer Stienstra genoemde bezwaren staat. Daarentegen heeft hij er waardering voor dat de voorzitter op vuil geschrijf van de A.N.I. niet ingaat. Spr. acht het onjuist dat de A.N.I. mee profiteert van de verlaging van de suikerprijs en als dat niet kan worden voorkomen, zou ze zelf moeten weigeren om mee te genieten van het resultaat dat door het gesmaade Landbouwschap is behaald.

Voorzitter heeft zich altijd op het standpunt gesteld, dat men beter geen acht kan slaan op beweringen die zo apert onjuist zijn, dat ze alleen kunnen zijn ingegeven door andere motieven. Spr. wil echter geenszins alle leden van de A.N.I. verantwoordelijk stellen voor wat enigen van hen verknoeien en dat zijn de malcontenten die nu eenmaal leven uit de traditie van obstructie. Wij gaan er altijd van uit, dat onze tegenstanders een fatsoenlijk standpunt innemen en dat blijkt niet altijd zo te zijn, wat vooral jammer is voor die tegenstanders zelf. Wij hebben voor de A.N.I. de deur naar Bedrijfsraad en Landbouwschap steeds opengehouden. Ze profiteert van het werk van het Landbouwschap en van onze instituten. Het is tenslotte niet beschamend voor ons, maar voor haar dat ze in plaats van ons te steunen een stroom van verdachtmakingen lanceert.

Leeuwarden vraagt zich af of we eigenlijk wel een bedrijfstak zijn en of we niet eerder bij de sport behoren te worden gerekend.

Voorzitter zou het onverstandig vinden het bedrijfsmatig karakter van de bijenteelt te weinig waardevol te achten en onze plaats in het agrarisch bestel te bagatelliseren, want tenslotte is daarop de steun van de overheid en het Landbouwschap gebaseerd. Verre weg de meeste imkers imkeren overigens met economische motieven. We zien daarbij het recreatiebelang niet over het hoofd.

Heino zou ook het karakter van natuursport niet uit het oog verloren willen zien. In Zwolle wordt voor a.s. onderwijzers elk jaar een cursus gehouden en ook leerlingen van middelbare scholen hebben wel belangstelling, als men ze maar weet te animeren.

Voorzitter is dat ook uit andere plaatsen wel bekend en ziet er een waardevolle wenk in voor de afdelingsbesturen om eens met de betrokken leraren te gaan praten.

Emmens dankt voor de gelukwens met de koninklijke onderscheiding, die hij mocht ontvangen. De mentaliteit van de tuinders kennende vreest spr. dat we wat te optimistisch zijn als we hopen dat de Andewegkommers binnen enige jaren algemeen zullen worden aangeplant.

Ook wat betreft de afscherming met nylon-gaas moet men niet al te grote verwachtingen koesteren, voor platglas is die afscherming trouwens helemaal niet mogelijk. We doen er goed aan rekening te houden met het feit, dat in de randstad Holland straks de bijen geheel zullen moeten verdwijnen. We hebben veel te laat een tegenactie ontwikkeld door de plaats van de bijen in het economisch bestel niet overal waar dat nodig is duidelijk te maken.

Wat de A.N.I. betreft, tegen haar methoden zijn bezwaren aan te voeren, die wekken zelfs weerzin. In het meinummer van het A.N.I. „tijdschrift" wordt gesuggereerd dat zij de verlaging van de suikerprijs bewerkstelligt. Ze spreekt over „moddersuiker" die wij verstrekt zouden hebben. Het is goed om deze dingen recht te zetten. Wat de koninginnteelt betreft zou spr. het liefst willen uitgaan van het landras als dat mogelijk is. Spr. heeft geen waardering voor de teelt van vreemde koninginnen en de bastaarderij, die we als gevolg daarvan gekregen hebben. Spr. vraagt begrip voor de belangen van hen, die van die bastaarderij niet gediend zijn.

Spr. heeft enige jaren geleden reeds een pessimistisch geluid laten horen en gezegd dat we vooral strijdbaar moeten zijn. Ook thans zou spr. weer de raad willen geven te letten op de tekenen des tijds.

Voorzitter heeft waardering voor de waar-schuwendende woorden van de heer Emmens. Als de Andewegkommers er eenmaal zijn, moeten we zeker op opheffing van de bijen-verboden aandringen.

Wat de A.N.I. betreft: een korte en zakelijke rechtzetting van scheve voorstellingen lijkt spr. inderdaad wel juist en als zulke gevallen onder ogen komen zullen we dat zeker moeten doen,

maar we krijgen lang niet alle geschriften van de A.N.I. onder ogen.

Van den Berg (Koninginneteeltcommissie) meent dat we hier geen landras meer hebben. Overigens kunnen we een voorbeeld nemen aan o.a. schapen- en varkensteelt, waar men ook het waardevolle uit het buitenland niet versmaad heeft. Dat we bijen zouden importeren is onjuist, we telen voort van het hier aanwezige goede materiaal. De zachtmoedigheid van de Krainers, die we tegenwoordig telen alleen al is voldoende reden om daarmee door te gaan en wat de honingopbrengst betreft doen de Krainers voor andere bijen zeker niet onder.

5. Rapport commissie nazien boeken

6. Aanwijzing van de commissie voor 1961

7. Plaats algemene vergadering 1962

8. Jaarstukken

Geen opmerkingen en met de voorstellen akkoord.

9. Begroting 1962 en vaststelling quotum

Arnhem heeft medelijden met het hoofdbestuur van een vereniging, welke leden veel willen ontvangen en weinig willen geven. Stelt voor om het quotum met f 1,- te verhogen.

Beekbergen zegt dat het ledenverlies tengevolge van quotumverhoging op 10% geraamd wordt en dan betekent het niet dat we meer inkomsten krijgen. Stelt voor om te bezuinigen door de afdelingen zelf de reiskosten van hun afgevaardigden naar de algemene vergadering te laten betalen.

Voorzitter vreest dat het voorstel Beekbergen tot gevolg zal hebben dat het vergaderingsbezoek geringer wordt en dat lijkt niet gewenst.

Heiloo vindt een verhoging van 50 cent belachelijk en zou er f 2,- van willen maken. Brummen zou per circulaire de belangstelling voor het Groentje willen peilen en wie er geen belangstelling voor heeft het niet meer zenden.

Voorzitter acht zowel de algemene vergadering als het Groentje te belangrijk voor het contact dan dat hij daar aan zou willen komen. We moeten ook niet twee soorten leden scheppen. Er is al eerder een voorstel om het Groentje los te maken van het lidmaatschap verworpen. Het betekent overigens, dat het Groentje voor de leden, die het wel willen ontvangen, belangrijk duurder zou worden. De kosten van zetten, enz. blijven namelijk gelijk, ook bij een kleinere oplage en hoe minder Groentjes we laten drukken, des te duurder komen ze per stuk gerekend.

Hengelo (Ov.) zou het voorstel van het hoofdbestuur willen aanvaarden en zien hoe we er mee uitkomen. Raak echter het Groentje niet aan!

Voorzitter heeft veel waardering voor het voorstel van Arnhem, dat voldoende ondersteund is om in behandeling te worden genomen, maar zou zich, gezien de besprekingen, willen beperken tot het voorstel van het hoofdbestuur.

Hardenberg zou het lidmaatschap met Groentje op f 4,50 of hoger gesteld willen zien, zonder Groentje bijv. op f 2,-.

Voorzitter: Het Groentje zou, zoals gezegd, belangrijk duurder worden en men kan toch niet in ernst volhouden dat een quotumverhoging van nog geen cent per week voor iemand bezwaarlijk kan zijn. Het voorstel van Hardenberg wordt niet ondersteund.

Elspeet is van mening dat het voorstel van het hoofdbestuur als het aangenomen wordt, zal leiden tot belangrijk ledenverlies op de Veluwe en misschien wel tot het verlies van hele afdelingen.

Voorzitter meent dat het wel mee zal vallen. We hebben het quotum nu al jaren op hetzelfde peil gehandhaafd en tóch ledenverlies gehad. Men mag ledenverlies niet zonder meer zien als gevolg van quotumverhoging, daar zijn dikwijls heel andere oorzaken voor.

Elspeet vraagt waarom het hoofdbestuur het geschrijf van de A.N.I. niet in het Groentje recht zet.

Voorzitter: Als wij dat geschrijf van onze leden doorgestuurd krijgen zullen we onbehoorlijke benadering graag signaleren zonder echter te polemiseren.

Besluit: Bij zitten en opstaan blijkt de overgrote meerderheid der afgevaardigden voor het voorstel van het hoofdbestuur te zijn, dat

dus is aangenomen, Apeldoorn en Hardenberg vragen aantekening dat zij hebben tegenstemd.

10. Lezing door de rijksbijenteeltconsulent Ir. J. Mommers over het werk op de Ambrosiushoeve

Een verslag van deze lezing vindt men in het vorige nummer.

Verhoeven heeft de ontwikkelingsdagen op Ambrosiushoeve meegemaakt en heeft daar zijn hart opgehaald. Spr. kan een excursie naar onze proefbijenstand warm aanbevelen; men kan in de nabijgelegen jeugherberg goedkoop overnachten.

Meijer meent dat de bestuivingswaarde van de bijen bij sterkere nectarafscheiding van het koolzaad misschien groter is dan bij zwakke afscheiding.

Mommers: We kunnen het nut van de bijen voor de bestuiving niet aantonen, we zeggen niet dat de bijen geen nut hebben, we kunnen het alleen maar niet bewijzen.

Haarlem meent dat de imkers wel degelijk verschil kunnen zien tussen koolzaad dicht bij de kasten en verder daar vandaan. Dit jaar kan de Flevopolder misschien cijfers leveren omdat daar wel en niet door bijen bezocht koolzaad vergeleken kan worden. Mogelijk heeft de bemesting ook invloed op de nectarafscheiding.

Brummen vraagt naar de resultaten van het onderzoek van het nut, van de bijen voor de bestuiving van rode klaver.

Mommers kan daar nog geen vaststaande gegevens over verstrekken.

Doetinchem zou van Ambrosiushoeve graag gegevens gepubliceerd willen zien over tuinen andere planten die voor de bijen van belang zijn. Ook adressen waar men zaad kan krijgen zijn van belang.

Mommers: Ambrosiushoeve geeft veel stekken uit. Een paar planten, die tot nu toe niet tot de tuinplanten gerekend werden, zijn door Ambrosiushoeve onder de aandacht van de deskundigen gebracht.

Marjolein (*Origanum vulgare*) is op deze wijze zelfs in de Tuinbouwids genoemd.

Hengelo (Ov.) heeft geconstateerd dat zaailingen van *Cotoneaster horizontalis* veel nectar geven.

Mommers heeft ongeveer 30 soorten *Cotoneaster* op Ambrosiushoeve, ze zaaien zichzelf en kruisingen kunnen inderdaad heel goed zijn.

Wietsma heeft geconstateerd dat het koolzaad dit jaar de eerste twee weken een goede nectarafscheiding vertoonde, daarna niet meer. In 1960 is hem gebleken dat een flinke regenbui de nectarafscheiding kan stimuleren.

Voorzitter is verheugd over de grote belangstelling, die er klaarblijkelijk voor het werk op Ambrosiushoeve bestaat en dankt de heer Mommers voor zijn boeiende uiteenzetting.

11. Rondvraag

Hilhorst dankt voor de hartelijke welkomstwoorden van de voorzitter en voor de prettige ontvangst door de imkers; hij stelt een nauw contact met de praktijk zeer op prijs.

12. Sluiting

In zijn sluitingswoord wijst de voorzitter er op, dat de heer Hilhorst als secretaris van het Landbouwschap bereid is om op afdelingsvergaderingen iets te vertellen over het werk van de afdeling Bijenteelt. (Mogelijk kunnen naburige afdelingen een gecombineerde vergadering voor dit doel uitschrijven; het adres van de heer Hilhorst is: de heer Hilhorst, Landbouwschap, Raamweg 25-28, Den Haag.) Spr. dankt voor de prettige sfeer en het goede wederzijdse vertrouwen, die de besprekingen hebben gekenmerkt. Hij doet een beroep op allen om de bijenteelt als vorm van vrijetijdsbesteding onder veler aandacht te brengen, dat is een waardevolle opdracht waardoor we niet alleen de bijenteelt tot groter bloei kunnen brengen, ook in het belang van land- en tuinbouw, maar waardoor we ook het levensgeluk van onze medemens kunnen verhogen. Vooral dat laatste is de persoonlijke inzet van ieder onzer waard.

Met een tot weerziens in Meppel sluit spr. de vergadering.

HET HEIDEHAANTJE

Het heidehaantje heeft dit jaar grote schade toegebracht aan onze heidevelden. Toen ze in juli een plaats gingen zoeken voor hun bijen, hebben vele imkers gezien dat onafzienbare velden niet groen van kleur waren, maar rood.

De volwassen kevers overwinteren in de grond. In maart komen ze tevoorschijn en in april vindt men ze al op de heidestruiken. Ze zijn echter niet gemakkelijk te vinden, want bij de geringste storing laten ze zich op de grond vallen. Om ze te vinden moeten we dan ook niet op de planten zoeken, maar op de grond daaronder. In mei en juni leggen deze kevers hun eieren. Daaruit komen de larven die van de heide leven. Tegen de tijd dat de heide bloeit kruipen de larven in de grond en verpoppen zich daar. In september worden de jonge kevers geboren, die in de grond overwinteren. De beste methode om de kevers te bestrijden is het afbranden van de heide. Maar dat moet dan in april gebeuren, als de kevers niet meer in de grond zitten, maar op de heidestruiken. De larven kunnen bestreden worden door de aangetaste heide omstreeks 1 juli te maaien. Ze vinden dan geen voedsel meer en sterven. Het is de imkers zeker opgevallen, dat de jonge heide door de kevers minder wordt aangetast dan de oude.

BESCHADIGDE SUIKER

Het Bedrijfschap voor Suiker heeft in vroeger jaren kans gezien de imkers een lagere suikerprijs te bieden doordat ons de eerste suiker van de campagne geleverd werd, waar wel eens een geel pikkelkje in zat. Deze suiker werd „beschadigde suiker” genoemd en op die beschadiging berustte de lagere prijs.

In de vergadering van 6 december van de afdeling Bijenteelt van het Landbouwschap zei de heer Seun-ninga volgens de notulen „de beste verwachtingen te hebben van het beschikbaar stellen van beschadigde suiker, zoals dat vroeger door het Bedrijfschap Suiker werd gedaan”.

De ANI citeert in haar blaadje deze uitspraak en voegt er aan toe: „Dat klopt wel. Zo ongeveer 100% winst”. Zij tracht deze verdachtmaking een schijn van waarheid te geven door die opmerking te plaatsen in een artikeltje over „natte suiker” en „moddersuiker”. Ook de overige feiten uit dat artikeltje zijn uit een erg vruchtbare duim gezogen.

De ANI is klaarblijkelijk vergeten dat zij zelf jarenlang de door de heer Seun-ninga bedoelde „beschadigde” suiker ontvangen en geleverd heeft. Geheugenzwakte?

Geen garantieprijs voor koolzaad

Het Landbouwschap is ernstig teleurgesteld door het feit, dat voor oogst 1962 geen garantieprijs voor koolzaad in het vooruitzicht wordt gesteld. De minister acht het gewenst deze kwestie mede te bezien in het licht van het toekomstige EEG-beleid en af te wachten welke voorstellen de Europese Commissie binnenkort aanhangig zal maken inzake het oliën- en vetten-beleid.

Onderfussen hebben Duitsland en Frankrijk wel een garantieregeling voor koolzaad. De hoofdafdeling Akkerbouw van het Landbouwschap is van mening dat via het koolzaad het garantiebeleid op vrij eenvoudige wijze zou kunnen worden verbreed en voor bepaalde gebieden de positie van het akkerbouwbedrijf zou kunnen worden versterkt. Bij doorberekening in de margarineprijs zou zulks betekenen dat, wanneer in 1962 de opbrengst van ongeveer 10.000 ha koolzaad zou worden verwerkt, de margarineprijs met 0,5 cent per pakje verhoogd zou moeten worden.

Gezien de grote ontevredenheid in akkerbouwkringen over de onvoldoende realisering van de graanprijzen en de slechte financiële resultaten van enkele vrije produkten (aardappelen, peulvruchten) had het Landbouwschap het ook om psychologische redenen juist gevonden indien thans een garantieregeling voor koolzaad zou zijn getroffen.

Geslaagden examen bijenteelt

Op dinsdag 11 juli j.l. slaagden voor het examen onderwijzer in bijenteelt de kandidaten: **Mej. E. B. M. van Hal**, Duizendknoopstraat 20, Emmeloord; **G. Jansen**, Goudenregenstraat 10, Woerden; **W. Kanis**, Rooipoort, 3, Zwolle; **A. Laban**, Oude Bennekomsweg 72, Wageningen; **H. W. Meddeler**, v. d. Waalstraat 2III, Wageningen; **W. v. d. Meer**, Langedreef 57, Emmeloord; **W. A. Schrier**, Steenwijkerdwarweg 4, N.O. Polder; **W. C. Spaan**, Rembrandtstraat 1, Zoetermeer. Wij bieden de nieuwe leerkrachten onze hartelijke gelukwensen aan.

OOGST EN DRACHT

DEN HAAG, Duinrand ten zuiden van de Scheveningse haven, 24 augustus 1961 — De laatste week van juni bracht beter weer en daarmee een behoorlijke dracht op de duin flora. De voederbakken konden worden opgeborgen en de volken ontwikkelden zich zeer snel. Zesramers moesten in een volledige kast worden overgebracht en de zwermen „in de lege korf“ bouwden de korf vol en behoeften dus eveneens meer ruimte. Ook toen de temperatuur na de snikhete zondag van 2 juli plotseling sterk daalde en de gehele weers-toestand wisselvallig werd, bleef een vrij goede dracht aanhouden. De liguster werd hier het drukst bevolgen. Ook de kleine sneeuwbes begon te bloeien en werd spoedig druk door de bijen bezocht. Door de hevige regens en door de storm heeft de bloei van de liguster merkbaar geleiden.

De 15de juli kwamen de bijen uit de Wieringermeer van de klaver terug. De oogst is over het algemeen zeer matig. Alleen gedurende de zeer warme dagen van eind juli heeft de klaver gehonigd; daarna was het te koud en te onbestendig.

Na half juli is hier op de liguster niet veel meer gehaald. De bloemen waren verwaald en verregend en de nabloei betekende niet veel. De overige duin flora stond er echter prachtig bij: zelden heb ik de bramen zo rijk en zo lang zien bloeien en vele duinpannen en duinhellingen zagen geel van de bloeiende koningskaars en de teunisbloem. Van deze laatste wordt vooral tegen de avond, wanneer de nieuwe bloemen opengaan, veel stuifmeel gehaald, dat vaak in dikke vlokken wordt meegesleept. Men zou hier dan ook beter van kleef- dan van stuifmeel kunnen spreken.

Slangekruid bloeit nog steeds volop, alsook walstro, zandkool, enz. Maar van al deze bloemen is tot dusverre weinig of geen honing gewonnen doordat het weer te slecht was. Alleen de sneeuwbes maakt daarop een uitzondering. Deze honigt juist bij regenachtig weer en als het maar niet al te hard waait en niet stortregent dan wordt deze bloem zeer druk bevolgen. Helaas is er hier aan de kust veel harde wind geweest, welke dikwijls met echte plensbuien gepaard ging, zodat de vliegperiodes telkens van korte duur waren. Intussen bloeit de sneeuwbes nog volop en we houden dus de moed er maar in.

Met de bevruchting van de jonge koninginnen ging het dit jaar niet erg naar wens. Er deden zich daarbij vele mistlukkingen voor. Gelukkig als men dan enige aflegertjes met goede oude moeren in voorraad heeft! Het euvel is dan spoedig verholpen.

Bruidswormen heb ik dit seizoen niet gehad; bij de volken met jonge koninginnen bleek een sterke neiging de overtollige jonge prinsessen af te steken. Waarschijnlijk heeft ook hier het weer (de soms lage nacht-temperaturen) zijn invloed doen gelden.

F. SLOT

AMSTERDAM-NOORD, 23 aug. 1961 — Dank zij het prachtige zomerweer in februari was de ontwikkeling uitstekend. Met gezonde sterke volken werd er half april dan ook afgeleid naar het fruit. De ontwikkeling was goed, maar de slinger moest op zolder blijven. Het koolzaad daarentegen stelde ook dit jaar niet teleur. De gemiddelde oogst schommelde rond 15 pond. Volken met 30 pond waren echter geen uitzondering.

Tijdens de kortstondige warmteperiode eind juni werd zeer goed geprofiteerd van linde, klaver en liguster, verder van een voor ons raadselachtige drachtbron; kleur stuifmeel: blauw-paars.

Tot begin augustus werd dit stuifmeel

Nagekomen speurbijtje

Wegens gevorderde leeftijd ter overname complete bijenpark. De inventaris omvat 58 kasten, waarvan 28 bevolkt. Alles wat in jaren gepropageerd is op bijengebied is aanwezig. Zo zijn behalve de kasten (alle onderling verwisselbaar en van genormaliseerde maat), broedkasten en honingraten ook aanwezig allerlei hulpstukken, voederplaten, voederstoelsten, voerbakken, separators, snelgroborden, tweevolkskasten, 3-, 5- en 7-raams kastjes (voor de Aalster methode en koninginnettel), uitlaatborden en reisramen, alles in staat van nieuw. Te zien bij voorafgaande kennisgeving bij S. Fick, Gasthuisstraat 12, Oosterhout Nbr.

in grote hoeveelheden aan de stadspoorten signaleerd. Wie helpt ons uit de droom? De bijen stonden in een uitgesproken polderlandschap (laagveen) met op 2 km afstand een park.

Ook dit jaar hebben de darren niet van hun A.O.W. mogen genieten. Eind juli werden ze bij veel volken reeds uitgezeten. De jonge koninginnen waren laat aan de leg. Het slechte weer verhinderde een vlotte bevruchting.

Enkele leden zijn nog naar de zulte gegaan, het aanhoudende herfstweer doet ons echter niet bepaald hoopvol naar het einde van de dracht uitzien.

J. A. ZOET

EGMOND BINNEN, 23 aug. 1961 — Over het algemeen bleef het weer in juni ruw met enkele periodes mooi tot zeer mooi weer. De witte klaver deed het vrij goed en de weideklaver gaf op gunstige dagen een overschot. Jammer dat het weer niet wat constanter was. Ook de duin flora: slangekruid, thijm, braam werd op goede dagen druk door de bijen bevolgen. De koninginnettel is vrij goed verlopen. Bij onszelf waren er maar enkele mistlukkingen.

Eind juli en vooral ook de maand augustus bleef het weer bij ons gemiddeld zeer slecht. Op de goede dagen werd flink gehaald op witte klaver, braam en slangekruid. Wat er aan honing binnenkwam werd echter op de dagen met slecht weer geheel opgeconsumeerd, zodat eind juli verschillende volken moesten worden gevoerd. De conclusie voor onze omgeving kunnen we voor het jaar 1961 nu wel reeds trekken: een zeer slecht jaar met weinig of geen honing.

A. H. VAN DEN BERG

SOEST, 24 aug. 1961 — De opbrengst van de linde is hier in Soest matig tot goed geweest, ongeveer 10 tot 15 pond. De bevruchting der jonge koninginnen verliep vlot en er zijn niet veel bruidswormen geweest. Vermoedelijk vindt dit zijn oorzaak hierin dat de kunstzwermen werden gemaakt toen er nog geen belegde doppen waren, dus zwermplannen waren nog niet aanwezig.

38 Volken zijn 8 juli naar de klaver in de Flevopolder gegaan. Hierop is echter geen honing gewonnen. Sommige volken, die slecht in hun voor zaten, begonnen broed te trekken. De volken zijn 12 augustus naar de heide in Austerlitz (Utrecht) gebracht. Juli is een koude, regenachtige maand geweest en tot heden, 24 augustus is het nog erger.

Geen weer dus om heidehoning te winnen. De heide is zeer laat in bloei gegaan en heeft bovendien erg veel geleiden van het heidehaantje. Mocht er nog mooi zoel weer voor ons te wachten staan, dan kan er nog wel wat gewonnen worden, anders: voeren. Het hoofdbestuur heeft een vooruitziende blik gehad door te bewerkstelligen dat inplaats van 10 kg nu 14 kg suiker kan worden verstrekt.

G. H. GRIJZE

NIJMEGEN, 23 aug. 1961 — Neen, het echte lindeweer was er in 1961 niet bij. Er werd wel vrij regelmatig gevlogen, maar geen enkele dag kwam de nectar in stromen binnen. De temperatuur bleef iets te laag, de nachten te koud en de volken begonnen 's morgens enige uren te laat met de arbeid. Dat was jammer, want juist in de morgenuren komt er soms veel nectar binnen. De verwachting was dan ook niet hoog gespannen. De meeste volken hadden een oogst van 15 à 20 pond, terwijl de beste volken daar iets boven kwamen. Daar de linde behoorlijk op tijd in bloei kwam, kon er ook tijdig geoogst worden, zodat op 15 juli wel ieder geslingerd had. Zodoende kunnen de volken nog een drietal weken op kracht komen voor ze naar de heide gaan. Deze staat er, dank zij de regenbuien van juni en juli, behoorlijk voor. Omstreeks 8 augustus gingen de meeste volken naar de heide toe. Onze reisleider had tevoren een geschikt terrein opgezocht met volop jonge struiken. Tot op heden wil het weer echter nog niet meewerken. Er kwamen enkele goede vliegdagen voor, maar we hadden te veel dagen met regenbuien, waarop niet gevlogen kon worden. Zodoende is er over de heideoogst nog niets met zekerheid te zeggen.

J. I. VAN CRUYNINGEN

Gratis lokaal voor cursussen

In de voorwaarden voor de verstreking van rijkssubsidie voor cursussen staat o.a. dat de afdeling, die een cursus organiseert, moet zorgen voor een goed verwarmd schoollokaal of ander geschikt lokaal voor het geven van de theorielessen. Daaraan is thans de volgende bepaling toegevoegd. Lokalen in lagere

Register op de inhoud van het Maandschrift Jaargangen 1930 tot en met 1949

Wij hebben nog een beperkt aantal exemplaren over. Wie nog bestellen wil leze blz. 112 van het vorige Groentje.

land- en tuinbouwscholen worden gratis beschikbaar gesteld; verrekening van kosten dient niet te geschieden. Afdelingen, die cursussen willen organiseren, verwijzen wij gaarne naar het artikel in het vorige Groentje op blz. 104. Het Bijenhuis verstrekt gaarne alle gewenste inlichtingen aan afdelingen en leraren.

Oogst en dracht

EPE, 26 augustus 1961. — Jammer genoeg was het tijdens de bloei van linde, klaver en korenbloem slecht weer. Als er eens een goede dag tussen was, haalden de bijen wel maar er is maar een enkele onzer leden die nog een beetje honing kan slingeren. Het zwermen verliep heel traag en er was ook nog al eens een volk dat moerloos werd. Omdat de heide later begon te bloeien dan normaal zijn de meeste volken later naar de heide gebracht dan in andere jaren. Van degenen die de volken vroeg weggebracht hebben moesten sommigen op de heide voeren, anders kwamen er dode volken en vooral die volken, die een flink broednest hadden, liepen in de eerste plaats gevaar. Vrijdag 25 augustus is het hier voor het eerst goed weer geworden en toen werd er gelukkig ook honing gehaald. Als het goede weer nog wat blijft aanhouden, kan de heideoogst nog goed worden, want de heide staat er hier gemiddeld goed voor. Het kan echter wel gebeuren dat de heide wegens de vele regen niet zo goed meer tegen de zonneschijn kan en daardoor eerder uitgebloeid raakt. Ik hoop dat ik in het volgende Groentje kan berichten over een goede heideoogst! JAC. PRUIJM

RIJSSSEN, TWENTHE, 26 augustus 1961. — Het relaas kan ditmaal kort zijn. In de maand juli is het 14 dagen goed weer geweest, het enige goede weer dat we deze zomer gehad hebben. Toen werd hier flink gehaald van linde en korenbloem en zodoende konden we nog 15 tot 25 kg honing per volk slingeren. Eind juli zijn de volken naar de heide gebracht. De heide is hier voor tweederde kapot, hij is helemaal bruin en door het slechte weer van augustus is het voeren geblazen om de volken in leven te houden. Dit kan niet anders worden dan een mislukte heideoogst. J. GIERVELD

AFD. DIEPENVEEN

Geheel onverwacht is te Diepenveen overleden, de heer

J. EGGENS

een echte amateur, die op geheel eigen wijze imkerde en een bijzonder mooie stand had. De heer Eggens, die landmeter was, imkerde met boogkorven. De oorspronkelijke reden hiervoor was, dat hij deze gemakkelijk in een personenauto mee kon nemen naar een dracht. Hieruit ontwikkelde zich een modelstand met boogkorven, waarschijnlijk uniek in Nederland. De heer Eggens ging eigen wegen. Zo plaatste hij bijv. altijd zijn volken op de bosbes en slingerde flinke hoeveelheden bosbeshoning. Korven werden gewogen voor ze naar de dracht gingen, tijdens de dracht en na de dracht. Een korte, secure administratie werd van alle volken gehouden.

De heer Eggens was een rustig man, die nooit met z'n resultaten te koop liep, kalm z'n gang ging en met stille humor glimlachte om de drukte van anderen. Een echte imker is heengegaan. Hij ruste in vrede.

W.

W. van 't Land koopt à contant tegen de hoogste prijzen:

ruwe was en ruwe honing, alle soorten heide- en zomerhoning.

Tevens verkrijgbaar alle imkersartikelen.

Honingzemerij

Tel. 2607 - Barneveld

Door een noodlottig ongeval overleed ons lid

Jhr. W. H. VAN DE POLL

burgemeester van Heerde, in de leeftijd van 55 jaren. Acht jaar lang heeft hij de belangen van gemeente en bijenteelt behartigd, door steeds voor de bijen waardevolle bomen en planten te plaatsen in lanen en plantsoenen. Wij zullen hem in deze erg missen.

Namens bestuur en leden van de afdeling Heerde,
G. J. v. DLJK, secr.

RENKUM, 24 juni. — Aanvoer: 85 kasten, 12 korven, 500 flacons zomerhoning, 100 flacons heidehoning. Verkocht 12 kasten (f 25,— tot f 40,—), 300 flacons zomerhoning (f 1,60) en 40 flacons heidehoning (f 2,25). De eerste Renkumse bijenmarkt werd onder zeer goede weersomstandigheden gehouden en trok enorm veel belangstelling, mede door de tentoonstelling en het draaien van films door de heer van Aarst. Ongeveer 4000 personen bezochten dit evenement. De verkoop van volken verliep niet vlot, doch uit een oogpunt van propaganda mogen markt en tentoonstelling als zeer goed geslaagd worden beschouwd. Foto's vindt men elders in dit nummer. De prijzen van de verloting vielen op de volgende nummers: 513, 545, 547, 554, 572, 604, 605, 631, 643, 724, 766, 782, 844, 872, 878, 910, 932, 1100, 1106, 1246, 1317, 1378, 1412, 1481, 1590, 1683, 1711, 1766, 1860, 1928, 2082, 2202, 2429, 2639.

Wij kopen dit jaar

een extra hoeveelheid 1e soort ZOMERHONING, HEIDE-SLINGERHONING en RAATHONING voor hoge prijzen. Snelle afhandeling thans verzekerd. Op-gave van hoeveelheid, eventueel met klein monster aan

Bijenstand de Koershof

DIEPENVEEN

TELEFOON 0 6709 - 337

HONINGTENTONSTELLING TE DIEPENHEIM OP ZATERDAG 7 OKTOBER 1961

Deze tentoonstelling zal weer in samenwerking met de plaatselijke land- en tuinbouworganisatie worden gehouden. De inschrijving staat voor iedereen open.

Voor nadere inlichtingen kan men zich wenden tot G. W. Daalwijk, Raadhuisstraat 32 te Diepenheim.

De tentoonstellingscommissie

SPEURBIJTJES

TE KOOP AANGEBODEN tegen aannemelijk bod: 4 Eng. W.B.C. kasten, waarvan twee met volk; 2 Simplex kasten, alle met reserve broed- en honingkamers en verder toebehoren; observatiekast; enige 4- en 5-raams kastjes; 3-raams honingslinger. Te bevragen bij H. v. Hierden, Garderenseweg 158a, Putten (Gld.), tel. 0 6776-376.

Bijenvolken TE KOOP omstreeks half september a.s. Te bevragen bij P. Hartkamp, Parallelweg 29, Rheden.

GEVRAAGD: alle soorten bijenhoning, ruwe en zuivere bijenwas. Hoge prijzen. Honing- en waszemerij annex chemische en kaarsen-industrie „Arkadia“, Lochem, tel. 0 6730-1827.

GEVRAAGD: inländse fruit-, linde-, klaver-, koolzaad- en heideslingerhoning, oogst 1961. Prijsopgave en monster aan Feeke Handelsonderneming, Achterdijk 26, Bunnik.

TE KOOP GEVRAAGD op levering voor 15 september: een aantal volken op 6 à 7 ramen, mits goed bezet, en een aantal kale volken. Aanbiedingen: postbus 10, Mijdrecht.

TE KOOP: 20 bijenvolken in Simplexkasten, tegen ieder aannemelijk bod. Fr. Schuurman, Oosterlaan 49, Driebergen.

TE KOOP: 15 grote en 3 kleine boogkorven, 2 grote Simplexkasten, alles goed bevolkt, ettelijke lege boogkorven, een ratenkast, kleine vierraams slinger e.a. imkergereedschap uit de nalatenschap van de heer J. Eggens te Diepenveen. Inlichtingen bij J. H. Wigtersma, Diepenveen, tel. 0 6709-337.

TE KOOP: grote en kleine bijenvolken, w.o. 1e nateelt Krainers. Ook zwermen. G. v. d. Leeden, Da Costastraat 8 B, Schiedam.

TE KOOP: grote Krainervolken met kast; twee volken met reinteelt-koningin van Schiermonnikoog à f 50,—; twee volken met thuisbevruchte Krainerkoningin à f 35,—. H. Koster, Wieringerwaard, Zuid Zijperweg 56.

Na de heide TE KOOP: 4 kale volken. M. Teunissen, Arnhemse Straatweg 61 A, Rheden post Velp.

TE KOOP AANGEBODEN: Fruithoning f 1,75 p. kg; boekweithoning 1,85 p. kg; klaverhoning f 1,75 p. kg. Bijenstand „De Bijenkorf“, Faas Eliaslaan 10, Baarn, tel. 0 2954-4266.

TE KOOP: 10 stuks 12-raams Albertikasten. Te koop gevraagd: 4-raams honingslinger, met prijs. J. Helmes, Strik 6, Etten (Gld.). W. v. 't LAND KOOPT à CONTANT tegen de hoogste prijzen: ruwe was en ruwe honing. Tevens verkrijgbaar alle imkersartikelen. Honingzemerij, tel. 2607, Barneveld.

TER OVERNAME AANGEBODEN: 2 kasten met bijen en 2-raams honingslinger, bij A. van der Eng, Hoorne 10, Uitgeest.

TE KOOP AANGEBODEN: 2 bijenvolken in Simplexkasten (2 broedkamers, 1 honingkamer), 1 bijenvolk in kast met zinken dak (2 broedkamers met elk 11 ramen), 1 bijenvolk in kast (2 broedkamers, elk 8 ramen). Prima volken, leeg vijfraamskastje, een observatiekastje, enz. Te bevragen na 12 september. Mevr. Dorresteyn, P. C. Hooftlaan 36 A, Zeist, tel. (0 3404) 4381.

TE KOOP wegens opheffing: 3 prima bijenvolken in kasten met gevulde honingkamers. Driessen, Meent 16, Leerdam.

AANGEBODEN: twee W.B.C. tuinkasten met prima volken f 25,— per stuk, afgehaald. Van der Hoek, Rusthoflaan 23, Rotterdam, tel. 113850.

Wij kunnen

U alles leveren op het gebied der

BIJENTEELT

voor de

laagst mogelijke prijzen

- Ook zijn wij ruim gesorteerd in bus-sen van 2½ - 5 en 25 kg en honing-flacons.
- Vraagt onze rijk geïllustreerde prijs-courant even aan, deze wordt U op aanvraag gratis toegezonden.

Tevens zijn wij kopers van ieder kwantum

Ruwe Heide- en Heideslingerhoning

Ook Uw zomerhoning zullen wij gaarne kopen. Emballage beschikbaar. Betaling contant.

Heeft U geen honing

voor wederverkoop dan kunt U bij ons wel terecht. Vraag dan even onze honingprijslijst aan.

Bijenstand

H. T. van Dam & Zn.

JUBBEGA (Fr.) - TEL. 05165 - 382